

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Dominika Bušková

Smlouva o běžném účtu

Diplomová práce

Olomouc 2011

Já, níže podepsaná Dominika Bušková, autorka diplomové práce na téma Smlouva o běžném účtu, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v tomto rozsahu: jména a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Informační centrum UP. Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Smlouva o běžném účtu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci, dne

Poděkování:

Děkuji paní Doc. JUDr. Ludmile Lochmanové Ph.D. za její odbornou pomoc a cenné rady.

Seznam použitých zkratek

ObchZ	- zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	- zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZoPS	- zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů
ZoB	- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
ZpLV	- zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
ZoOPH	- zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č.337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů
TZ	- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOOÚ	- zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
VOP	- Všeobecné obchodní podmínky
ČNB	- Česká národní banka
EU	- Evropská unie

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Charakteristika a právní povaha smlouvy o běžném účtu	10
2.1 Subjekty smlouvy o běžném účtu.....	13
3. Náležitosti smlouvy o běžném účtu	18
3.1 Obligatorní náležitosti.....	18
3.1.1 Označení stran	18
3.1.2 Forma smlouvy o běžném účtu	20
3.1.3 Všeobecné obchodní podmínky a jiné určení obsahu smlouvy.....	21
3.1.4 Vedení účtu bankou – vycházející z úpravy v ObchZ.....	24
3.2 Fakultativní náležitosti	30
3.2.1 Ad a) osoby oprávněné nakládat s peněžními prostředky a způsob nakládání s nimi.....	31
3.2.2 Ad b) výše nebo způsob stanovení výše úrokové sazby, období splatnosti úroků.....	34
3.2.3 Ad c) lhůty pro oznámení o peněžních operacích na účtu a výši zůstatku na účtu a formu tohoto oznámení	36
3.2.4 Ad d) výše nebo způsob určení výše úplaty a způsob jejího zaplacení	39
4. Práva a povinnosti stran podle speciálních zákonů	42
4.1 Informační povinnosti podle ZoPS	42
4.1.1 Ad a) informační povinnost banky před uzavřením smlouvy o platebních službách.....	43
4.1.2 Ad b) informační povinnost poskytovanou během trvání právního vztahu ze smlouvy o platebních službách	45
4.2 Odpovědnost za neautorizovanou platební transakci a vrácení částky autorizované platební transakce podle ZoPS.....	47
4.3 Odpovědnost za nesprávně provedenou platební transakci.....	50
4.4 Bankovní tajemství.....	52
4.5 Povinnost identifikace klienta a její kontroly podle zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	56
5. Zánik smlouvy o běžném účtu	58
5.1 Výpověď smlouvy o běžném účtu podle ObchZ.....	58
5.2 Výpověď rámcové smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách.....	61
5.3 Smrt majitele účtu	63
6. Smlouva o vkladovém účtu a smlouva o běžném účtu	65
7. Srovnání Všeobecných obchodních podmínek České spořitelny, a.s.	70
7.1 Změna VOP, změna části sazebníku, úroky a měnové kurzy	70
7.2 Informace o bance a informace v případě platebních služeb	71

7.3 Osobní údaj – rodné číslo.....	72
7.4 Komunikace s bankou	73
7.5 Výpověď smlouvy.....	74
7.5 Srážky z částek platebních transakcí.....	74
7.6 Bezhotovostní platební styk	75
8. Závěr	76
9. Seznam použitých zdrojů	79
10. Shrnutí.....	84
11. Summary	85
12. Seznam klíčových slov.....	87

1. Úvod

Tématem mé diplomové práce je smlouva o běžném účtu. Převážně je bezhotovostní styk uskutečňován prostřednictvím převodů z účtu na účet. Zejména skutečnost praktického využití vedla k tomu, že jsem si tento běžně využívaný institut vybrala jako téma své diplomové práce. S ohledem na přijetí nového ZoPS účinného od 1. listopadu 2009 a řadu novelizací „příbuzných“ zákonů, včetně ObchZ, je v současné době smlouva o běžném účtu smluvním typem, na nějž měly změny vliv. V souvislosti s výše uvedenou skutečností jsem si stanovila následující hypotézy – úprava smlouvy o běžném účtu je z velké části striktně dána a nepanují zde spory ohledně znění právní úpravy; přijetí nového ZoPS se výrazně dotklo úpravy smlouvy o běžném účtu; dané změny způsobené novým ZoPS mají důsledek i na znění všeobecných obchodních podmínek jednotlivých bank; důvodem změn jsou závazky České republiky ze členství v Evropské unii; povinnosti bankovní instituce v rámci závazkového vztahu vyplývajícího ze smlouvy o běžném účtu lze vyčíst z ObchZ.

Cílem práce je zpracovat a interpretovat úpravu smlouvy o běžném účtu po právní stránce, poukázat na případné důsledky, které s sebou přineslo přijetí nového ZoPS. Dále bych se v této práci zaměřila na zjištění vzájemné provázanosti ObchZ a ZoPS, případně dalších zákonů. V neposlední řadě bych se ráda zaměřila na srovnání všeobecných obchodních podmínek bank před a po účinnosti současného ZoPS, popř. na zjištění, jaký vliv přijetí ZoPS na znění těchto podmínek.

Samotné téma není nikterak novátorské, nicméně s ohledem na nastalé změny je až s podivem, jakých změn tato úprava po bližším náhledu, dostála. S tím souvisí i skutečnost, že danou problematikou do nabytí účinnosti ZoPS se podrobněji zabývají ve většině případů komentovaná znění obchodního zákoníku a několik odborných článků. Z důvodu poměrně malého počtu odborných publikací věnujících se této problematice platebního styku jsem při psaní své práce vycházela z aktuálního znění právních předpisů spolu se zněním důvodových zpráv. Jako podkladovým materiálem pro mne posloužily také předpisy ČNB. Po účinnosti ZoPS se ovšem počet právnických odborných článků shrnujících důsledky nastalých změn trochu rozrostl. Kromě aktuálního znění předpisů EU, je třeba přihlídnout i k otázkám a odpovědím vypracovaným Komisí EU vztahující se na příslušný předpis EU. Pro bližší nahlédnutí na příslušnou problematiku jsem využila judikatury Nejvyššího soudu České republiky.

První kapitola je zaměřena na obecnou charakteristiku a právní povahu smlouvy o běžném účtu. O tom, jaké subjekty mohou uzavírat smlouvu o běžném účtu, aby smlouva

náležela mezi tzv. bankovní smlouvy, je pojednáno tamtéž. Stejně tak jsou do první kapitoly zařazeny důvody vedoucí ke změnám rozštěpující smlouvu o běžném účtu na dva právní režimy.

Druhá kapitola se věnuje náležitostem smlouvy o běžném účtu. Kapitola je členěna do dvou podkapitol zahrnující obligatorní náležitosti a fakultativní náležitosti. V první podkapitole je upravena problematika identifikace stran, forma smlouvy, všeobecné obchodní podmínky a jiné určení obsahu smlouvy a konečně je pojednáno o vedení účtu. V rámci fakultativních náležitostí jsem vycházela z výčtu uvedeného v ustanovení § 709 odst. 2 ObchZ, a tak tu je možné nalézt oddíly zaměřené na osoby oprávněné nakládat s peněžními prostředky na účtu a způsobu jakým s nimi nakládají. Stejně tak je obsažen oddíl zaměřený na problematiku úrokové sazby, lhůt pro oznamování o peněžních prostředcích či o úplatě, kterou poskytuje majitel účtu.

Jelikož práva a povinnosti vyplývající z ObchZ jsou vymezeny v rámci obligatorních náležitostí, ve třetí kapitole jsou zpracována práva a povinnosti vycházející ze speciálních zákonů – jedná se o ZoPS, zákon o bankách a zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Tato kapitola je tvořena informační povinností bankovní instituce, odpovědnostními vztahy, bankovním tajemstvím a povinností banky identifikace a provedení kontroly dle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

V kapitole Zánik smlouvy o běžném účtu je v její úvodní části vymezeno, jaké mohou obecně být důvody zániku smlouvy o běžném účtu. Jelikož v ObchZ i ZoPS se úprava zaměřuje na problematiku výpovědi této smlouvy, nechybí rozbor této skutečnosti ani zde. Důsledkem rozdílnosti těchto úprav je, že v práci je nejprve upravena výpověď podle ObchZ, následně úprava podle ZoPS. Poslední podkapitola je odrazem kogentního ustanovení § 715a ObchZ pojednávající o smrti majitele účtu.

Šestá kapitola se věnuje smlouvě o vkladovém účtu ve srovnání se smlouvou o běžném účtu.

Sedmá kapitola obsahuje srovnání všeobecných obchodních podmínek banky (Česká spořitelna a.s.) před účinností nového ZoPS a po jeho účinnosti. S ohledem na rozsah byla do této práce vybrána jen některá ustanovení těchto podmínek. Jednotlivá znění ustanovení jsou zde přímo citována, porovnána navzájem a následně je poukázáno na jejich zákonný podklad v ZoPS.

V této práci se skloubí metoda deskriptivní spolu s metodou analytickou komparativní, jež se promítá zejména v kapitole pojednávající o důvodech přijetí nového ZoPS spolu s předpisy EU, dále pak ve srovnávání úpravy v ObchZ a ZoPS či při následné komparaci

všeobecných obchodních podmínek banky před změnami a poté. Prvně zmíněná metoda je použita zejména tam, kde se jedná o zpracování změn v pojetí smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách. Práce je záměrně koncipována tak, že není rozdělena úprava směřující pouze na úpravu podle ObchZ a následně až úprava dle ZoPS. Mým záměrem bylo zpracovávat získané informace tak, aby se jednalo o jednotný celek a tam, kde se jednalo o jisté distinkce, aby byly zmíněny. Popisnou metodu jsem volila zejména s ohledem na dlouhodobý a ustálený jednotný názor, jež k teoretickému vymezení neodmyslitelně patří. V pasážích, kde bylo místo pro závěry, jsem zaujala vlastní stanovisko spolu s jeho odůvodněním. V neposlední řadě je potřeba ještě dodat, že členění této práce je koncipováno od obecného ke speciálnímu.

2. Charakteristika a právní povaha smlouvy o běžném účtu

Smlouva o běžném účtu je v základním ustanovení, tj. v § 708 odst. 1 ObchZ charakterizována jako za závazek banky „zřídít od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, přijímat na zřízený účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce“. Smlouvu o běžném účtu lze charakterizovat jako smlouvu s konsenzuální povahou, pro kterou je typická absence reálných úkonů, jakými může být například složení hotovosti. Z uvedeného vyplývá, že pro vznik tohoto závazkového vztahu je třeba pouze dohoda o podstatných náležitostech. Naproti tomu tento charakter však nemá smlouva o vkladu dle § 778 ObčZ, pro jejíž vznik je třeba složení základního vkladu a jeho přijetí peněžním ústavem.

Smlouva o běžném účtu je závazkovým právním vztahem, jenž svoji oporu nachází v ustanoveních § 708 – 715a ObchZ. Jak vyplývá z ustanovení § 261 odst. 3 pís. d) ObchZ, jedná se o „absolutní“ závazkový právní vztah, u něhož se na povahu účastníků daného kontraktu nepřihlíží, neboť rozhodujícím je obsah smlouvy. To má svůj dopad zejména tam, kdy je stranou osoba nepodnikatele, která obecně subjektem obchodního práva není. Odlišení na osoby podnikatele a nepodnikatele má význam pro uplatnění ustanovení § 262 odst. 4 ObchZ. V současné době se od termínu „absolutní“ závazkový vztah upouští, neboť: „...§ 262 odst. 4 ObchZ mj. stanoví, že ve vztazích podle § 261 (tedy včetně § 261 odst. 3, který dříve vyjmenovával ony tzv. „absolutní obchody“) se použijí – v případech, kdy je to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem – i ustanovení jiných předpisů, nežli jen obchodního zákoníku..“¹

Podle uvedeného ustanovení § 262 odst. 4 ObchZ se na zmíněné vztahy vznikající ze smlouvy o běžném účtu aplikují ustanovení ObčZ nebo speciálních právních předpisů o spotřebitelských a adhezních smlouvách. Stejně tak jsou zakázány zneužívající klauzule a jiné ustanovení směřující k ochraně spotřebitele za podmínky prospěchu smluvní strany, která není podnikatelem. V této souvislosti je jisté, že bude třeba použít ochranných ustanovení o spotřebitelských smlouvách, jež je obsaženo v § 52 a násl. ObčZ.² Za zmínku stojí zejména ustanovení § 56 odst. 3 ObčZ věnující se nepřípustným smluvním ujednáním, následně v této práci bude pojednáno zejména o pís. h) a g), která upravují ujednání zavazující nepodnikatele

¹ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva : Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha : C.H. Beck, 2010. s. 28.

² Blíže viz. PELIKÁN, Tomáš. *Epravo.cz* [online]. 5.12.2005 [cit. 2010-07-05]. Sprotřebitelská smlouva v bankovníctví. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/spotrebitelska-smlouva-v-bankovnictvi-37494.html>>.

k plnění podmínek bez předchozího uvědomění či ujednání připouštějící bance jednostranně měnit obsah závazku. Obchodní zákoník pojmy jako „spotřebitel“ či „dodavatel“, uvedené v ObčZ v úvodním ustanovení věnujícímu se spotřebitelským smlouvám, postrádá a vystačí si s pojmy „podnikatel“ a „strana, která není podnikatelem“. Na ObčZ je také odkazováno v souvislosti s odpovědností „nepodnikatele“ za porušení povinnosti vyplývající z příslušného právního vztahu a společné závazky nepodnikatele.

Pro smlouvu o běžném účtu dále platí, že je zařazena mezi tzv. bankovní smlouvy, mezi něž se podle § 762 ObchZ řadí také smlouva o vkladovém účtu, bankovní záruka, smlouva o otevření akreditivu, smlouva o inkasu, smlouva o bankovním uložení věci. Pro bankovní smlouvy platí, že obligatorním subjektem právního vztahu je banka, popř. jiná osoba k takové činnosti oprávněná (viz kap. níže).

S ohledem na závazky, jež plynou České republice z členství v Evropské unii, je nutné zmínit, že materie smlouvy o běžném účtu se nevyčerpává pouze úpravou obsaženou v ObchZ, jelikož od 1. listopadu 2009 vstoupil v účinnost nový ZoPS, který je důsledkem transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES („směrnice o platebních službách“). Jedná se o směrnici, která vyžaduje po členských státech plnou a včasnou harmonizaci. Děje se z důvodu hladkého průběhu přeshraničního platebního styku, ten by se jinak mohl značně zkomplikovat a způsobit tak tuzemským osobám, jejichž podnikání přesahuje hranice, nevýhodné postavení oproti podnikatelům působícím v zemích, kde by již transpozice proběhla. Do finálního znění ZoPS se dále promítly dále tyto předpisy Evropské unie:

- směrnice Evropského parlamentu Rady č. 98/26/ES ze dne 19. května 1998, o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES ze dne 6. května 2009, kterou se mění směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění pokud jde o propojené systémy a pohledávky z úvěru,

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostem dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení č. 2560/2001.³

Hlavním důsledkem nové úpravy v souvislosti se smlouvou o běžném účtu je skutečnost, že tento zákon upravuje nový institut - smlouvu o platebních službách. Nejedná se však o nový smluvní typ, zahrnuje v sobě smluvní typy obsažené v ObčZ či ObchZ nebo jiné inominátní smlouvy, jestliže naplňuje kritéria ustanovení § 74 ZoPS. Platební služba je definována taxativním výčtem v ustanovení § 3 odst. 1 pí. a-g) ZoPS, jde jak o hotovostní platební transakce (vložení nebo výběr hotovosti z platebního účtu poskytovatele) tak bezhotovostní platební transakce (převod peněžních prostředků nebo převod peněžních prostředků, jímž je uživateli poskytnut poskytovatelem úvěr či provedení platební transakce poskytovatelem služeb elektronických, v případě, že je souhlas plátce dán prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení), stejně tak i vydávání a správa platebních prostředků a zařízení k přijímání platebních prostředků. V ZoPS je pojem platební účet často používaným termínem - ten je definován v ustanovení § 2 odst. 1 pí. b) jako účet sloužící k uskutečňování platebních transakcí. Platební transakce, termín, jež jde ruku v ruce s pojmem platebního účtu, se rozumí podle § 2 odst. 1 pí. a) vložení peněžních prostředků na platební účet, jejich výběr či převod. Typickým platebním účtem je právě účet zřízený smlouvou o běžném účtu. Avšak smlouva o platebních službách tak, jak je upravena v ZoPS, nedopadá na všechny případy smlouvy o běžném účtu, což vyplývá z § 708 odst. 3 ObchZ vyjmenovávající ustanovení, na něž se úprava smlouvy o běžném účtu, který je smlouvou o platebních službách v ObchZ, nepoužije. ObchZ tedy předvídá také smlouvy o běžném účtu, jež nenaplňují znaky uvedené v ZoPS – těmi jsou např. účty vedené mezi bankami nebo účty stavebního spoření⁴.

Pro shrnutí výše uvedeného – po nabytí účinnosti nového ZoPS se smlouva o běžném účtu dělí na:

³ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_47826.html> [cit. 2011-05-02].

⁴ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z : < <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1091&ct1=0>> [cit. 2010-07-01].

- smlouvu, která je smlouvou o platebních službách,
- smlouvu, která není smlouvou o platebních službách.

Uvedené dělení má význam zejména pro určení, jakého právního předpisu bude třeba aplikovat na daný závazkový vztah. U smlouvy o běžném účtu, která není smlouvou o platebních službách, bude aplikován bez výjimek celý díl XXIII upravující tento institut. Naproti tomu u smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách, bude třeba brát v úvahu ustanovení § 708 odst. 3 ObchZ vylučující ta ustanovení, která jsou upravena speciálně v ZoPS.

2.1 Subjekty smlouvy o běžném účtu

Účastníky daného závazkového vztahu je v první řadě osoba, o které se ObchZ v ustanovení § 708 odst. 1 ObchZ zmiňuje jako o majiteli účtu (blíže viz kap. 3.2.1), a banka. Terminologie v ZoPS liší v označení těchto subjektů a používá pojmy: „poskytovatelé platebních služeb“ a „uživatelé platebních služeb“. Mezi poskytovatele platebních služeb oprávněně uzavírat smlouvu o běžném účtu podle § 5 a-c, j) ZoPS se řadí:

- A) Banky a zahraniční banky za podmínek stanovených ZoB,
- B) Spořitelni a úvěrní družstva za podmínek stanovených příslušným zákonem upravujícím jejich činnost,
- C) Česká národní banka.⁵

Ad A) Banka

Jak vyplývá z ustanovení § 708 odst. 1 ObchZ – subjektem, který se zavazuje zřídit účet a konat další povinnosti dále uvedené, je banka. Bankou se podle ustanovení § 1 odst. 1 ZoB rozumí právnické osoby se sídlem v České republice, které zřízené jako akciová společnost a jejichž hlavní činnost tvoří přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. A dále pro výkon těchto činností vlastní bankovní licenci. Nicméně banka může vykonávat i další bankovní činnosti uvedené v § 1 odstavci 3 ZoB, například je oprávněna poskytovat finanční leasing, uskutečňovat platební styk a zúčtování, vydávat a spravovat platební

⁵ Srov. LIŠKA, Petr. Nová právní úprava smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. *Právní fórum*. 2010, 7, s. 325.

prostředky, obstarávat inkasa či otevírání akreditivu, a to ovšem za předpokladu, že tato další činnost je povolena v licenci. V důsledku integrační politiky Evropské unie byl zaveden ustanovením §5c ZoB princip jednotné licence⁶, tzn. banky se sídlem na území členského státu oprávněné na tomto území vykonávat bankovní činnost, mají možnost vyvíjet činnost vymezenou v § 1 daného zákona prostřednictvím svých poboček zřízených na našem území. A nakonec i zahraniční banky, které sídlí na území státu, jenž není členem Evropské unie, jsou povinny poskytovat bankovní služby na základě licence udělené Českou národní bankou pro tyto pobočky. Z posledně uvedeného lze shrnout, že rozhodujícím je tedy místo sídla banky - v případě, že jej má na území členského státu, je třeba splnit podmínky pro udělení oprávnění poskytovat bankovní služby v tomto státě a není nutné si zajišťovat licenci od České národní banky, nebo je-li sídlo umístěno na území nečlenského státu a banka na našem území zřídí pobočku, pak pro výkon příslušných činností je povinna zajistit si licenci od České národní banky.

Ad B) Spořitelní a úvěrní družstva

Banka však není jedinou institucí poskytující služby spojené se smlouvou o běžném účtu. Takovým dalším subjektem oprávněným uzavírat smlouvy o běžných účtech mohou být spořitelní a úvěrní družstva. Vyplývá to z ustanovení § 762 odst. 1 ObchZ, kdy bankovní smlouvy namísto banky uzavírá jiná osoba, která je k tomu oprávněna. Oprávněnou osobou je podle zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech spořitelní a úvěrní družstvo (dále „družstevní záložna“), které je definováno podle § 1 odst. 2 daného zákona jako „*družstvo, které pro podporu hospodaření svých členů provozuje finanční činnosti, jimiž se rozumí zejména přijímání vkladů a poskytování úvěrů, ručení a peněžních služeb v různých formách*“. Nutno zmínit, že okruh oprávněných osob, které mohou využít těchto služeb, je omezen pouze na členy tohoto družstva. Ačkoli je v ustanovení § 3 odst. 4 zák. č. 87/1995 Sb. uvedeno, že vklady členů vede družstevní záložna na vkladových účtech, nelze z tohoto slovního spojení dovozovat, že by mělo jít o režim smlouvy o vkladovém účtu.⁷

⁶ Srov. *Cnb.cz* [online]. 17.3.2004 [cit. 2011-11-09]. Jednotná bankovní licence v bankovním sektoru. Dostupné z WWW: <

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/download/jednotna_licence.pdf>.

⁷ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1802.

Mezi poskytovatele platebních služeb se po nabytí účinnosti nového ZoPS řadí také zcela nový subjekt – platební instituce⁸, již se dle § 7 ZoPS rozumí právnická osoba poskytující platební služby na základě povolení uděleného Českou národní bankou. Ačkoli by se mohlo zdát, že se tím rozšířil i počet subjektů oprávněných uzavírat smlouvu o běžném účtu, jde v tomto ohledu o mylnou představu, neboť lze dovést zejména z ustanovení § 19 ZoPS, podle něhož peněžité prostředky svěřené platební instituci nelze považovat za vklad podle ZoB a nenáleží ani do vlastnictví platební instituce.⁹ Toto ustanovení je v protikladu s právní povahou peněžních prostředků na běžném účtu, jež judikoval Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 14.dubna 2000 sp.zn. 21 Cdo 1774/99 a podle kterého jsou peněžní prostředky na účtu uložené v majetku peněžního ústavu. Z výše uvedeného lze shrnout, že platební instituce není subjektem umožňujícím zřízení běžného účtu.

Stranou, pro niž je zřizován běžný účet, je **majitel účtu** – může jít s přihlédnutím k ustanovení § 709 odst. 1 ObchZ jak o osobu fyzickou tak i právnickou. Dané označení „majitele účtu“ je poněkud nepřesné, neboť jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2004, č.j. 35 Odo 801/2002, majitel účtu je majitelem pouze pohledávky u banky, nikoli peněžních prostředků – ty se stávají vlastnictvím banky. Nelze se však omezovat pouze na terminologii uvedenou v ObchZ; ZoPS pracuje s pojmy uživatel platebních služeb. V intencích ustanovení ZoPS na základě ustanovení § 75 odst. 2 ZoPS, lze dovést dělení na tři skupiny uživatelů:

- **Spotřebitelé**, vymezení v ust. § 2 odst. 3 písm. c) ZoPS jakožto fyzické osoby sjednávající smlouvu s poskytovatelem nebo jinak jednající mimo vymezení své podnikatelské činnosti nebo svého samostatného výkonu povolání.
- **Drobní podnikatelé**, jejichž definice je obsažena v § 75 odst. 3 ZoPS – jedná se o podnikatele s méně jak 10 zaměstnanci a ročním obratem nebo bilanční sumou méně než 2 000 000 Eur. Platí nevyvratitelná právní domněnka, že pokud podnikatel poskytovateli neoznámí a nedoloží, že je drobným podnikatelem, jedná se s takovým uživatelem, jakoby drobným podnikatelem nebyl. Na tomto místě naši zákonodárci využili oprávnění předvídané směrnicí o platebních službách

⁸ Blíže viz MAŠKOVÁ, Monika. *Epravo.cz* [online]. 15.7.2009 [cit. 2011-11-04]. Nový zákon o platebním styku. Dostupné z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-57207.html> >.

⁹ Blíže viz LIŠKA, Petr. Nová právní úprava smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. *Právní fórum*. 2010, 7, s. 326.

výše uvedenou určit, že drobným podnikatelům bude dána obdobná ochrana, jaká je poskytována právě spotřebitelům.¹⁰

- **Ostatní uživatelé.**¹¹

V tomto ustanovení § 75 odst. 2 ZoPS, v němž lze mj. nalézt oporu pro členění na uvedené tři skupiny uživatelů platebních služeb, je zakotvena možnost dohody o odchýlení se od uvedených ustanovení v případě, že bude dohoda uzavřena mezi poskytovatelem platební služby a ostatními uživateli (jsou vyloučeni spotřebitelé a drobní podnikatelé, jež nejsou z pozice slabší smluvní strany schopni vyhodnotit rizika, pokud by k takové dohodě došlo). Možným problémem vyvstávajícím z tohoto ustanovení by mohla být otázka, lze-li v tomto ustanovení § 75 odst. 3 ZoPS uvedený výčet chápat pouze jako výčet kogentních ustanovení ochraňující spotřebitele či zákonodárce pouze předvídal možnost pro ostatní uživatele odchýlit se od uvedených ustanovení určených pro ochranu spotřebitelů. P. Liška k dané problematice uvádí: „*Uvedené ustanovení nelze podle mého názoru chápat jako výčet kogentních ustanovení zákona ve vztahu ke spotřebitelům, neboť výčet kogentních ustanovení ve vztahu ke spotřebitelům je dle mého názoru širší. V praxi bude vždy nutné posoudit povahu jednotlivých ustanovení zákona z obsahu právní úpravy.*“¹²

Skutečnost, že jde o účastníka podnikatele (nikoli však drobného podnikatele dle § 75 odst. 4 ZoPS), je důležitá zejména pro daňové záležitosti¹³ a má konsekvence také v souvislosti s možností dohody o vyloučení zákonných ustanovení vztahující se k ochraně slabší smluvní strany. Pro určení, jak bude banka s klientem zacházet, tzn. kdy půjde o osobu podnikatele či osobu drobného podnikatele, je banka oprávněna účastníka vyzvat, aby v přiměřené lhůtě sdělil nebo doložil, že je drobným podnikatelem. Tuto činnost poskytovatele je nutno chápat ve smyslu oprávnění, nejedná se o povinnost daný subjekt vyzvat. Poskytovatel však v důsledku neuskutečnění příslušného úkonu nese odpovědnost za protiprávní jednání, jestliže by jednal v rozporu s ustanoveními sloužícími k ochraně slabšího subjektu. Pokud podnikatel nepředloží podklady týkající se splnění podmínek pro naplnění požadavků pro drobného podnikatele, je zákonem stanovena fikce nesplnění požadavků a

¹⁰ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_47826.html> [cit. 2011-05-02].

¹¹ Blíže viz LIŠKA, Petr. Smlouva o platebních službách. *Obchodněprávní revue*. 2010, 5, s. 125.

¹² LIŠKA, Petr. Smlouva o platebních službách. *Obchodněprávní revue*. 2010, 5, s. 126.

¹³ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1805.

banka není postihována za jednání proti zákonu, pokud s účastníkem zachází jako s větším podnikatelem¹⁴.

¹⁴ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_47826.html> [cit. 2011-11-02].

3. Náležitosti smlouvy o běžném účtu

3.1 Obligatorní náležitosti

Nový ZoPS zasáhl nikoli v malé míře do obsahu tohoto závazkového právního vztahu, a tak se lze stěžít omezit pouze na podstatné znaky smlouvy uvedené v § 708 odst. 1 ObchZ. Dané platí však pouze s ohledem na smlouvu o běžném účtu, která je zároveň smlouvou o platebních službách; smlouva o běžném účtu, která není smlouvou o platebních službách nadále podléhá co se náležitostí týká ustanovením ObchZ.

Podstatnými znaky, bez nichž by smlouva nebyla platnou, jsou:

- a) označení stran – jak již bylo výše uvedeno, jedná se o obligatorní subjekt – banku a fyzickou či právnickou osobu, podnikatele či nepodnikatele,
- b) závazek banky zřídit v určité měně či od určité doby pro majitele účet,
- c) závazek banky přijímat na zřízený účet peněžní prostředky,
- d) závazek banky vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce.¹⁵

3.1.1 Označení stran

V obecné rovině pro vznik práv a povinností vyplývajících z daného kontraktu je nezbytné aplikovat také „lex generalis“, tzn. ObčZ, jež pro právní úkon požaduje, aby byly splněny náležitosti subjektu, vůle, projevu, shody vůle a projevu a náležitost předmětu. V intencích § 37 odst. 1 ObčZ je platnost úkonu podmíněna určitostí a srozumitelností právního úkonu.¹⁶

Označení stran je jednou z náležitostí podmiňující platnost daného právního úkonu z hlediska určitosti. Není možné, aby ze smlouvy o běžném účtu vznikla práva a povinnosti stranám, jež nebyly identifikovány. V ustanovení § 13a odst. 1 ObchZ je stanovena povinnost podnikatelům na svých smlouvách a na svých internetových stránkách uvádět příslušné údaje, jimiž jsou:

¹⁵ Blíže viz LOCHMANOVÁ, Ludmila. Bezhotovostní platební styk. In *Sborník příspěvků z II. mezinárodní vědecké konference "Právo v podnikání v členských státech EU"*. Olomouc : Právnická fakulta UP, 2008.

¹⁶ Blíže viz ŠULA, Ivan; ŠEBESTA, Milan. *Epravo.cz* [online]. 12.10.2010 [cit. 2010-12-31]. K otázce vlivu označení smluvních stran. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-vlivu-oznaceni-smluvnich-stran-na-platnost-obchodnepravniho-vztahu-67149.html>>.

- firma, jméno nebo název,
- sídlo nebo místo podnikání,
- identifikační číslo,
- údaj o zápisu v obchodním rejstříku, včetně spisové značky, jedná-li se o podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku,
- podnikatelé neuvedení v obchodním rejstříku uvádí údaj o zápisu do jiné evidence, v níž jsou zapsáni,
- údaj o výši základního kapitálu, pokud byl již plně splacen.

Za předpokladu, že se jedná o podnik zahraniční osoby nebo organizační složky podniku zahraniční osoby a právo zahraniční osoby, jímž se řídí nebo v jehož státě má podnikatel bydliště, nepožaduje (popř. neumožňuje) zápis této osoby do evidence podnikatelů v tomto státě, není povinný subjekt uvádět údaj o zápisu této zahraniční osoby do evidence podnikatelů ve svém státě. Zmíněné je obsaženo v ustanovení § 13a odst. 3 ObchZ.

Nejvyšší soud ČR se ve svých rozhodnutích zabýval také identifikací - označením stran. A lze popsat následující situace. V jedné je identifikace kontrahenta provedena důsledně a splňuje všechny požadavky na ni kladené, nicméně tento subjekt se ukáže nezpůsobilým k právním úkonům. Situace se řeší prostřednictvím § 38 odst. 1 ObčZ a právní úkon je absolutně neplatný. Další situace se týká nesprávného či neúplného označení. Nejvyšší soud ČR tento problém řeší podle následujícího: *„Vada v označení osoby, která je účastníkem smlouvy, však nezpůsobuje sama o sobě neplatnost této smlouvy, pokud lze z celého obsahu právního úkonu jeho výkladem (§ 35 odst. 2 obč. zák.), popřípadě objasněním skutkových okolností, za nichž byl právní úkon učiněn, zjistit, kdo byl účastníkem smlouvy. O absolutně neplatné smlouvě by se zřetelem k tomu bylo možné hovořit, jen bylo-li by označení účastníka natolik neurčité či nesrozumitelné, že pochybnosti o tom, kdo jím je, nebylo možno odstranit ani výkladem právního úkonu (srov. § 37 obč. zák.).“¹⁷*

V rámci úpravy týkající se obchodní firmy obchodních společností a družstva je její součástí také dodatek označující právní formu společnosti. Jestliže tento dodatek chybí, pak tato vada: *„...typově patří k těm vadám v označení smluvní strany, které následnou identifikaci smluvní strany s příslušnou obchodní společností bez větších obtíží dovolují.“¹⁸*

¹⁷ Blíže viz. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2007, sp. zn. 29 Odo 1156/2005. Dostupný z <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/11E8BA68689B7FF5C12575F007B3B75?openDocument>

¹⁸ Tamtéž.

O tom, že je třeba řádného označení, dokládá i ustanovení § 37 odst. 1 ZoB umožňující odmítnout poskytnutí služeb se zachováním anonymity. Stejně znění bylo v tomtéž ustanovení již od prvotní účinnosti ZoB. Ovšem až do 1.zář 2008 byla stanovena částka, nad kterou bylo již prokázání totožnosti povinné. U poskytnutí služeb do částky 100 000 Kč záleželo na uvážení banky, zda poskytne služby se zachováním anonymity či nikoli. Tato skutečnost souvisela s předcházením „praní špinavých peněz“; úprava v této době byla v počátcích.¹⁹ V současné době není možné zřídit účet, aniž by banka či jiná povinná osoba, zachovala anonymitu osoby. Toto opatření má přispívat k větší transparentnosti obchodů, a zamezit tak financování terorismu či legalizaci výnosů z trestné činnosti. Stejný účel má i stanovení částky 1000 EUR, nad níž je třeba provedení identifikace klienta banky, jak vyplývá z ustanovení § 7 odst. 1 ZpLV (viz dále). Další limit 15 000 EUR je stanoven pro povinnost provádět platby bezhotovostním převodem podle ustanovení § 4 odst. 1 ZoOPH. Uvedený limit neplatí, jestliže je např. zákonem č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů stanoveno, že musí být provedena v hotovosti.

3.1.2 Forma smlouvy o běžném účtu

Co se požadavku formy právního úkonu týká, smlouva musí být podle § 708 odst. 2 ObchZ uzavřena písemně (to však neplatí v případě smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách – viz dále) a subjekty ji uzavírají obvykle v provozovně banky. Podpisy jsou ve většině případů na téže listině, nicméně není vyloučena ani možnost podpisů mimo tutéž listinu.²⁰ Častým jevem jsou také smlouvy, jež mají podobu formuláře.²¹

Požadavek na písemnou formu daného kontraktu je prolomen v případě smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách podle § 74 a násl. ZoPS.²² Ustanovení, které stanovuje výjimky z poměrně jednotné rámcové úpravy v obchodním zákoníku, je obsaženo v § 708 odst. 3 ObchZ. Důvodem této výjimky je absence požadavku na formu jak

¹⁹ Blíže viz § 37 odst. 1 ZoB, ve znění zák. č. 230/2008 Sb.. *CODEXIS ACADEMIA* [software]. Verze 9/2010. Ostrava : ATLAS consulting spol. s r.o. [cit. 2011-11-2].

²⁰ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1803.

²¹ Blíže viz PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. 1.vydání. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2007. 219 s.

²² Blíže viz LIŠKA, Petr. Nová právní úprava smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. *Právní fórum*. 2010, 7, s. 326.

v novém ZoPS, tak i v sekundární legislativě EU - ve směrnici o platebních službách na vnitřním trhu.

3.1.3 Všeobecné obchodní podmínky a jiné určení obsahu smlouvy

Obsah smlouvy nemusí být výslovně určen ve smlouvě, ale jeho část může být stanovena odkazem na:

- všeobecné obchodní podmínky nebo na jiné obchodní podmínky podle § 273 odst.1 ObchZ, o jejichž existenci se zasloužila buď Česká národní banka anebo samotná banka,
- ceník banky podle § 709 odst. 2 písm. d) ObchZ,
- popř. dohodu o způsobu následního určení obsahu závazku, za předpokladu, že způsob určení nezávisí na vůli jen jedné ze stran, jak vyplývá z § 269 odst. 3 ObchZ.²³

Pro prvně uvedené Všeobecné obchodní podmínky²⁴ uvedené ve Věstníku ČNB platí, že se jedná o kompromisní řešení nabízené ČNB a akceptované bankami. Upravuje zejména zásady a podmínky, na základě kterých se upravuje vedení účtu bankami, provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech. Důsledkem akceptace zmíněných podmínek bankami je získání právní jistoty u klientů bank, tak i u bank. Důležitost je také podpořena skutečností, že základní rámec pro poskytování služeb daného druhu je tvořen nezávislou institucí nadřazenou jednotlivým bankám. Ačkoli takovéto podmínky, jejichž původcem je ČNB, by se mohly zdát jakýmsi nadřazenými podmínkami, není tomu tak, jelikož „*v této souvislosti je nutno navíc podotknout, že Podmínky S (pozn. aut.:jedná se o Všeobecné obchodní podmínky uveřejněné ve Věstníku ČNB v uved. v pozn. č.19) nebyly obecně závazným právním předpisem a nestaly se ani součástí smlouvy o běžném účtu mezi žalobcem a prvou žalovanou.*“²⁵

²³ Srov. TOMSA, Miloš. Smlouva o běžném účtu - ujednání o úrocích a o úplatách. *Obchodní právo*. 2003, 12, s. 3 a 6.

²⁴ č. 31/1994 Věst. ČNB Úřední sdělení České národní banky ze dne 7. června 1994 o vydání Všeobecných obchodních podmínek, kterými se stanoví zásady vedení účtů klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech (dále jen "Všeobecné obchodní podmínky") ve znění úředních sdělení č. 18/1997 Věst. ČNB a č. 12/2000 Věst. ČNB. *CODEXIS ACADEMIA* [software]. Verze 9/2010. Ostrava : ATLAS consulting spol. s r.o. [cit. 2011-11-2].

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.října 2006, sp.zn. 32 Odo 902/2004. Dostupný z: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/C12575ED00469787C12575F0001F8E77?openDocument

Druhým typem všeobecných obchodních podmínek jsou všeobecné obchodní podmínky banky. Vypracovávají je odborníci příslušné banky. Tyto podmínky zajišťují individualitu jednotlivých bank, jelikož každá z nich má zájem o co nejširší účast klientely, a tak zde vzrůstá tlak o nejpříznivější podmínky, neboť jsou to právě podmínky, které poskytují pro potencionální klienty určitý prostor pro výběr banky a jsou jedním z prioritních ukazatelů „oblíbenosti“ banky. Z výše uvedeného vyplývá, že právní úpravu smlouvy o běžném účtu lze označit za rámcovou, s tím, že na podrobnější podmínky lze poukázat v obchodních podmínkách.

Respekt vůči všeobecným obchodním podmínkám lze podpořit také rozhodnutím Nejvyššího soudu sp.zn. 32 Odo 902/2004 ze dne 31.října 2006, zabývajícím se zejména problematikou opravného zúčtování. Pro problematiku všeobecných obchodních podmínek však bude použit následující úryvek, v němž se odkazuje právě na uvedené obchodní podmínky a který poukazuje na hierarchii použití příslušných zdrojů pro posuzování daného závazkového vztahu: *„Kromě shora zmíněné povinnosti banky opravit chybné účtování však ani obchodní zákoník ani smlouva o vedené běžného účtu, jejíž součástí byly Všeobecné obchodní podmínky K. b., nestanovily závazný postup banky při opravném účtování. Je proto nutno vyjít ze základní povinnosti banky stanovené v § 709 odst. 1 obch. zák. provádět dispozice s peněžními prostředky na běžném účtu podle příkazu majitele tohoto účtu nebo při splnění podmínek stanovených ve smlouvě. Podle Všeobecných obchodních podmínek K. b., jež byly součástí smlouvy o běžném účtu uzavřené mezi žalobcem a prvou žalovanou, měla banka povinnost opravit chybné účtování, které způsobila tím, že zúčtovala platbu v rozporu s příkazem klienta.“*²⁶

Pro obojí druh podmínek ze zákona platí, že nestačí na ně jen odkázat, ale je třeba, aby byly stranám známé nebo alespoň přiložené k návrhu smlouvy. Podmínky nejsou rigidním dokumentem, ale s ekonomickým vývojem je potřeba reagovat na nastalé změny. Je tedy častým jevem, že zejména banka potřebuje změnit část obsahu závazku (práva a povinnosti, úrokové sazby a ceny za prováděné služby) a v tomto případě je zřejmé, že nemůže dojít ke změně jednostranným úkonem banky. Jak vyplývá z § 493 ObčZ, který se subsidiárně použije, bez souhlasu účastníků závazkového vztahu nelze obsah závazku měnit. Jestliže by změna dosahovala takové intenzity, podle níž by se dala považovat za právní úkon obsahem či účelem odporujícím zákonu, obcházejícím zákon, popř. se přičící dobrým mravům, mohlo by

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.října 2006, sp.zn. 32 Odo 902/2004. Dostupný z: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/C12575ED00469787C12575F0001F8E77?openDocument >

dojít k aplikaci § 39 ObčZ a tento by byl absolutně neplatný. Je však otázkou výkladu, k jakým změnám by muselo dojít, aby mohlo dojít k použití tohoto ustanovení. Za všech okolností však zákon pamatuje na minimální ochranu, která se liší v závislosti na postavení majitele účtu.²⁷

Příčemž, jednalo-li by se o ujednání zavazující klienta – nepodnikatele k plnění podmínek, s nimiž neměl možnost se seznámit před uzavřením smlouvy či ujednáním dovolujícím bance jednostranně měnit podmínky bez sjednaného důvodu, jak předvídá § 56 odst. 3 pís. g) a h) ObčZ, je nutné použít také § 55 odst. 2 ObčZ, který implikuje relativní neplatnost těchto ujednání. Osobu v postavení podnikatele (v daném závazku nejčastěji půjde o banku a instituce výše uvedené) stíhá ochrana v režimu ustanovení § 265 ObchZ, tzn. nepožívá právní ochrany takové jednání podnikatele, jež je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku – za takový rozpor pak lze jistě považovat jednostrannou změnu obsahu závazku.²⁸

Zvláštní právní režim týkající se změn rámcové smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách, obsahuje ustanovení § 94 ZoPS, které také od účinnosti nového ZoPS od 1. listopadu 2009 zavádí výjimku, kdy nečinnost a mlčení mohou způsobit přijetí návrhu. Jedná se o speciální ustanovení k zásadě „qui tacet non consentire videtur“ obsažené v § 44 odst. 1 ObčZ, podle něhož mlčení či nečinnost samy o sobě neznamenaají přijetí návrhu.²⁹

Tak se ovšem děje za splnění požadavku minimální lhůty 2 měsíců ode dne, kdy má smlouva nabýt účinnosti, a dále musí být změna smlouvy uvedena ve formě trvalého nosiče dat způsobem uvedeným v § 80 odst. 1 ZoPS. V tomto směru platí podle ustanovení § 94 odst. 3 ZoPS zákonná fikce, že pokud uživatel návrh na změnu rámcové smlouvy neodmítl, pak je přijata, pokud:

- byla zachována lhůta 2 měsíců,
- návrh na změnu nebyl uživatelem odmítnut,
- uživatel byl poskytovatelem informován o důsledcích nečinnosti,

²⁷ Srov. Výklad k vybraným ustanovením obchodního zákoníku upravujícím smlouvu o běžném účtu a smlouvu o vkladovém účtu, ve znění zákona č. 125/2002 Sb. *Věstník ČNB*. 4.7.2003, 11, s. 4-5. Dostupný také z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2003/download/v_2003_11.pdf>.

²⁸ Tamtéž

²⁹ Blíže viz LIŠKA, Petr. Některé nové problémy právní úpravy uzavírání soukromoprávních smluv. *Právní rozhledy*. 2010, 21, s. 767.

- poskytovatel poučil uživatele o možnosti rámcovou smlouvu vypovědět bezúplatně a s okamžitou účinností, pokud uživatel na změnu rámcové smlouvy nepřistoupí a odmítne ji.

Zda jde o novinku, která s sebou přinese více užítku než záporných zkušeností, ukáže až praxe. Domnívám, že ačkoli jde o institut ojedinělý a průlomový, neshledávám jej ani vůči slabší smluvní straně nevhodným. Jednak je uživatel oprávněný změnu odmítnout a způsobit tím i bezúplatnou a okamžitou výpověď, kterou by za dřívější účinnosti zákona, bylo možné podle § 715 odst. 1 ObchZ učinit samostatným úkonem. Lhůta dvou měsíců není také nepřiměřeně krátká k tomu, aby se uživatel s úpravou seznámil a jestliže se poučení o důsledcích nečinnosti na trvání závazkového vztahu nezjednoduší na oznámení psané malým písmem, pak se domnívám, že je v laických lidských silách seznámit se s obsahem změn uvedených v návrhu, takže by nemělo docházet k situacím, kdy se klient zaváže k něčemu, co je proti jeho požadavkům. Na druhou stranu stojí jistota klienta, který po pečlivém výběru banky uzavřel smlouvu o běžném účtu, jež je smlouvou o platebních službách, s určitou bankou a za určitých předem pečlivě zjištěných podmínek, a tato jistota je pak podlomena náhlou změnou toho, co si pečlivě a třeba i dlouhodoběji s rozmyslem vybral. Problém by také mohl nastat, jestliže by klient účet dlouhodoběji nepoužíval, neprováděl kontrolu příchozích návrhů na změnu rámcové smlouvy, a tak se nevědomky svojí neaktivitou akceptoval návrh na dané změny. Proti tomu však lze namítnout požadavek na řádné a svědomité hospodaření s vlastními prostředky.

3.1.4 Vedení účtu bankou – vycházející z úpravy v ObchZ

Ze základního ustanovení v § 708 odst. 1 ObchZ lze vyabstrahovat jednu z elementárních povinností banky – zřídit účet pro majitele, přijímat na něj peněžní prostředky, vyplácet z něj či na něj provádět jiné platební transakce. Do nabytí účinnosti zákona č. 285/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku v tomto ustanovení bylo možno najít termíny, jakými byly „vklady a platby“ a z účtu bylo možno uskutečňovat „výplaty“ a platby. Přičemž vkladem se označují hotové peněžní prostředky na účet ukládané, výplatou hotové peněžní prostředky z účtu vybírané a

platbami jsou bezhotovostní příjmy nebo výdaje prostředků.³⁰ Požadavek na měnu, na kterou účet má podle smlouvy znít, je vyjádřen v ustanovení § 710 odst. 1 ObchZ. V případě, že by na účet byly odeslány prostředky v jiné měně, než na jakou je účet veden, bude pak řešení této situace záležet na smluvních ujednáních, popř. dohodnutých obchodních podmínkách banky, nicméně v praxi dochází buď k přepočtu na příslušnou dohodnutou měnu, nebo naopak se prostředky vrátí odesílateli jako nedoručitelné.³¹

Jestliže majitel účtu splní zákonné a smluvní požadavky, pak na bance dle kogentního ustanovení § 710 odst. 3 ObchZ spočívá povinnost provést platby řádně a ve stanovených lhůtách. Peněžní prostředky z účtu by banka měla odepsat v den určený (tzv. den splatnosti příkazu) osobou, jež je oprávněna nakládat s peněžními prostředky na účtu za předpokladu, že tato osoba předá proveditelný příkaz v době dohodnuté s bankou. V případě, že tato lhůta není dohodnuta ani jinak stanovena, pak jej banka odepíše nejpozději následující pracovní den po předání příkazu. Aby byl příkaz proveditelný je třeba, aby byl jasně identifikovatelný příjemce, včetně správného bankovního spojení, a dostatku prostředků na účtu, nejedná-li se o kontokorent.³² K těmto podmínkám přistupuje také podle ustanovení § 98 odst. 1 ZoPS tzv. autorizace platební transakce, kterou je třeba rozumět souhlas plátce provedený před takovou dispozicí. Je možné také dohodnout, aby byl souhlas poskytován následně po provedení transakce. To, jakou formou a jakým způsobem bude souhlas dáván, bude předmětem dohody mezi plátcem a jeho poskytovatelem.

Pro připsání peněžních prostředků platí úprava lhůt obsažená v speciálním právním předpise, kterým je ZoPS. Lhůty lze dělit podle uvedeného zákona na:

- **lhůtu pro připsání peněžních prostředků na účet poskytovatele příjemce podle § 109 ZoPS**, kterou je konec následujícího pracovního dne po okamžiku přijetí platebního příkazu (jestliže se platební transakce nějakým způsobem dotýká měny Euro, popř. zahrnuje jinou konverzi měn než Euro a měny členského státu při platební transakci uskutečňující se výlučně na území České republiky, může být mezi plátcem a poskytovatelem plátce dohodnuto, že bude lhůta prodloužena o jeden až tři pracovní dny, tyto výjimky jsou uvedeny v § 109 odst. 2, 3 ZoPS),

³⁰ Srov. PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. aktualiz. vydání. Praha : ASPI, a.s., 2009. Smlouva o běžném účtu, s. 300.

³¹ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1814.

³² Srov. ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 1314

- **lhůtu pro připsání peněžních prostředků na platební účet příjemce podle § 110 ZoPS**, podle které je poskytovatel příjemce připiše nebo vydá částku platební transakce k dispozici příjemci neprodleně poté, co byla připsána na účet poskytovatele příjemce, popř. pokud zahrnuje transakce převod měny jiného než členského státu, pak se tak děje do konce pracovního dne následujícího po dni, kdy byla připsána na účet příjemce,
- **lhůtu platební transakce v rámci jednoho poskytovatele v české měně podle § 111 ZoPS** – peněžní prostředky jsou připsány na účet příjemce nejpozději na konci dne, v němž došlo k přijetí platebního příkazu, popř. jsou ve stejné lhůtě vyplaceny příjemci, nemá-li u poskytovatele účet.
- **lhůtu pro připsání peněžních prostředků vložených na platební účet podle § 112 ZoPS** – zde v případě spotřebitele nebo drobného podnikatele je poskytovatel povinen připsat peněžní prostředky neprodleně poté, co je přijal.
- **lhůtu pro předání platebního příkazu pokud se koná platební transakce z podnětu příjemce podle § 113 ZoPS**, k níž byl dán souhlas. Pro lhůtu platí, že se řídí časovým obdobím dohodnutým mezi poskytovatelem příjemce a příjemcem, příjemcem a plátcem.

V této souvislosti je vhodné poukázat zejména na skutečnost, že odepsáním částky z účtu plátce není splněn závazek splnit vůči věřiteli - příjemci.³³ Je nutné odlišovat časový okamžik, v němž byla částka odepsána a okamžik, v němž došlo ke splnění závazku vůči věřiteli připsáním částky či vyplacením. Do 1. listopadu 2009, než nabyl účinnosti nový ZoPS, bylo podporou ustanovení § 339 odst. 2 ObchZ, podle kterého se okamžikem splnění peněžitého závazku placeného prostřednictvím banky rozumělo připsání částky na účet věřitele vedeného u banky nebo vyplacením částky věřiteli v hotovosti. Nyní však toto ustanovení zákonem č. 285/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku, v § 339 odst. 2 ObchZ bylo zrušeno a je zde uvedeno, že peněžité závazek je možné plnit také na účet věřitele nebo poštovním poukazem, pokud to není v rozporu s platebními podmínkami sjednanými stranami. Jak plyne z § 1 odst. 2 ObchZ – nelze-li některé otázky řešit podle ustanovení obchodního zákoníku, pak se řeší pomocí předpisů práva občanského. Hlavním předpisem, v němž je možné nalézt úpravu splnění peněžitého závazku prostřednictvím poskytovatele platebních služeb a prostřednictvím

³³Srov. MAREK, Karel. *Ekonom* [online]. 7.11.2002 [cit. 2010-07-12]. Smlouvy o běžném účtu. Dostupné z WWW:< <http://ekonom.ihned.cz/c1-11789560-smlouvy-o-bezнем-uctu> >.

poštovního poukazu, je ustanovení § 567 odst. 2, 3 ObčZ. Tato úprava se použije subsidiárně pro daný závazkový vztah.³⁴ Dnem splnění se tedy rozumí den, kdy byla připsána částka na účet poskytovatele platebních nebo vyplacena částka věřiteli v hotovosti, není-li dohodnuto jinak. Vysvětlení přináší také J. Beran ve svém článku, v němž tuto situaci objasňuje: „Vychází se z toho, že skutečnost, zda poskytovatel příjemce skutečně připsal částku na účet příjemce, nemůže plátce nijak ovlivnit, neboť s poskytovatelem příjemce není v žádném vztahu. Jeho závazek je tedy splněn již připsáním na účet poskytovatele příjemce, a pokud tento poskytovatel nesplní svoji povinnost připsat částku na účet příjemce, musí to být řešeno v rámci vztahu mezi příjemcem a jeho poskytovatelem.“³⁵

Pro to, aby bylo možné s peněžními prostředky na účtu disponovat, je třeba objasnit, jakými nástroji se bezhotovostní platby provádí. Mezi tyto nástroje patří:

- a) příkaz k úhradě
- b) příkaz k inkasu
- c) hromadný příkaz k úhradě nebo k inkasu
- d) trvalý příkaz k úhradě nebo k inkasu
- e) platební příkaz pro mezinárodní platební styk
- f) šek
- g) bankovní platební karta³⁶

Podrobnější úpravu lze nalézt ve vybraných ustanoveních týkajících se této problematiky, konkrétně těmito předpisy jsou:

- zákon o platebním styku
- č. 31/1994 Věstníku ČNB Všeobecných obchodních podmínek,
- č. 62/2004 Sb. vyhláška ČNB, kterou se stanoví způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech u bank a technické postupy bank při oprávněném zúčtování,

³⁴ Blíže viz Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z : < <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1091&ct1=0>> [cit. 2010-07-01].

³⁵ BERAN, Jiří. K návrhu nového zákona o platebním styku . *Obchodněprávní revue*. 2009, 5, s. 137.

³⁶ Blíže viz JOPEK, David. *Právní rádce* [online]. 24.10.2007 [cit. 2010-11-01]. Právní regulace bezhotovostního platebního styku. Dostupné z WWW: <http://pravnicadce.ihned.cz/c4-10078240-22286300-F00000_d-pravni-regulace-bezhotovostniho-platebniho-styku>.

- č. 30/2004 Věstníku ČNB Úřední sdělení o vydání Podmínek České národní banky pro vedení účtů a provádění platebního styku,
- č. 12/2000 Věstníku ČNB Úřední sdělení České národní banky o doplnění Všeobecných obchodních podmínek, kterými se stanoví zásady vedení účtů klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech,
- 2/2005 Věstníku ČNB Úřední sdělení České národní banky o vydání Podmínek České národní banky pro předávání dat platebního styku

Zatímco u příkazu k úhradě je příkazcem k odepsání částky z účtu plátce, u příkazu k inkasu iniciátorem tohoto procesu je příjemce platby, který tento příkaz poskytne své bance, ta následně dá pokyn bance plátce.³⁷ Banka plátce pak čeká na souhlas majitele účtu s provedením inkasa, popř. osob oprávněných podle podpisových vzorů.

Jestliže je platba prováděna pravidelně každý měsíc, či v průběhu jiného pravidelně se opakujícího období ve stejné částce, je možné podat trvalý příkaz k zúčtování. Banka pak provádí zúčtování těchto plateb v daných termínech, dokud jí nebude podán jiný pokyn či dokud nebude tento trvalý příkaz zrušen. Hromadný příkaz naproti tomu slouží k provedení několika plateb z téhož účtu na několik účtů odlišných.³⁸

Dalším významným nástrojem bezhotovostního styku jsou platební karty. Z povahy smlouvy o běžném účtu vyplývá, že klientovi je dáno oprávnění disponovat peněžními prostředky na účtu prostřednictvím výše zmíněnými příkazy k transakci. Rozhodnutí, zda bude klient moci provádět platby bezhotovostním způsobem za pomoci platební karty, leží v rukou banky, neboť na uzavření smlouvy o vydání a používání platební karty není právní nárok.³⁹

V posledních letech se používání platebních karet zařadilo mezi běžné jevy, jednak se jedná o bezpečné uložení peněžních prostředků, kdy v případě ztráty či odcizení lze kartu bez problémů s okamžitou platností zablokovat. Platební kartou lze provádět platby v obchodních místech či vybírat hotovost z bankovních automatů, a v každém případě jde vždy o výhodu snadné manipulace. Mezi dalekosáhlé výhody lze zařadit také použití výhodnějšího směnného kurzu, při kterém nedochází k platbě směnárenských poplatků⁴⁰, a proto v zahraničí lze platby prováděné tímto prostředkem jen vřele doporučit. Jednou z nevýhod, se kterou však je třeba

³⁷ Blíže viz MAREK, Karel. K platebnímu styku. *Bulletin advokacie*. 2006, 4, s. 28-29.

³⁸ Blíže viz *Finanční vzdělávání.cz* [online]. 2007 [cit. 2010-11-07]. Příkaz k úhradě. Dostupné z WWW: <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=312>>.

³⁹ Blíže viz ŠEVČU, Romana. Právní povaha platebních karet. *Právní rozhledy*. 2002, 4, s. 160.

⁴⁰ Srov. BAKEŠ, Milan, et al. *Finanční právo*. 5. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009. 417 s.

počítat, je zákonná povinnost zabezpečit kartu tak, aby nedošlo k poškození, ztrátě či odcizení. V takovém případě je důležitá pohotová reakce klienta vedoucí k zablokování karty.

Jelikož vidina snadno nabytých peněžních prostředků je lákavá a lidská vynalézavost nezná mnohdy hranic, je cesta k jejich dosažení cílem častých podvodných jednání. Jedním takovým je zneužití PIN kódu neoprávněnou osobou, popř. odcizení jak PIN kódu, tak i údajů o platební kartě označované jako „skimming“ (krádež údajů o platební kartě i PIN kódu)⁴¹. Dalším zneužitím lidské důvěry je příklad tzv. phishingu, kdy je držitelům platebních prostředků doručen e-mail nesoucí znaky oficiální žádosti o poskytnutí citlivých dat (hesla, PIN kódy, čísla platebních karet, atp.).⁴² Tato jednání jsou postihnutelná podle ustanovení § 209 TZ upravující trestný čin podvodu, na základě něhož je potrestán ten, „*Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.*“ Rovněž může dojít k aplikaci ustanovení § 234 TZ normujícího trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, jež v sobě zahrnuje tři samostatné skutkové podstaty: „*(1) kdo sobě nebo jinému bez souhlasu oprávněného držitele opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává platební prostředek jiného, zejména nepřenositelnou platební kartu identifikovatelnou podle jména nebo čísla, elektronické peníze, příkaz k zúčtování, (2) kdo sobě nebo jinému opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává padělaný nebo pozměněný platební prostředek, (3) kdo padělá nebo pozmění platební prostředek v úmyslu použít jej jako pravý nebo platný, nebo kdo padělaný nebo pozměněný platební prostředek použije jako pravý nebo platný.*“ Není vyloučený ani jednočinný souběh obou trestných činů.⁴³ Způsoby řešení predestřených situací zůstávají v kompetenci jednotlivých bank, do budoucna však třeba doporučit preventivní opatření a přiblížení dané problematiky uživatelům.

Jinou povahu pak má jednání osoby zneužitím svého postavení v relaci k osobě oprávněné k dispozici s peněžními prostředky na účtu k tomu, aby listivým jednáním dosáhla vyplacení hotovosti. S ohledem na Všeobecné obchodní podmínky banky, v nichž je zakotvena možnost dispozice s prostředky na účtu pouze osobám uvedeným v podpisovém vzoru a které v následujícím případě byly součástí smlouvy o běžném účtu, Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 26.října 2006, sp. zn. 32 Odo 1077/2004 judikoval, že banka je povinna vyplatit hotovost osobě oprávněné podle podpisového vzoru; jestliže vyplatí hotovost jiné

⁴¹Srov. *Policie.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-07-25]. SKIMMING. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/skimming.aspx>>.

⁴²Blíže viz ELEK, Štefan. Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb. *Obchodněprávní revue*. 2010, 6, s. 165.

⁴³Blíže viz JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 1.vydání. Praha : Leges, 2009. 634 s.

osobě, i přes její zmocnění plnou mocí, jedná v rozporu s jejími povinnostmi. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2004, sp. zn. 29 Cdo 2700/2000 soud označil škodu způsobenou neoprávněným výběrem hotovosti, jako škodu předvídatelnou, neboť „...rozumným předpokladem, se kterým by měla počítat každá opatrná banka již při uzavření smlouvy o běžném účtu, je, že peněžní prostředky, jež jí majitelem běžného účtu jsou svěřeny, mohou být předmětem cíleného bankovního podvodu, spočívajícího nejčastěji ve falzifikaci nebo napodobení podpisového vzoru osoby oprávněné s účtem disponovat.“⁴⁴ S názorem Nejvyššího soudu se ztotožňuji. Stojí avšak za zamyšlení, jestli je třeba takový podpis porovnávat prostřednictvím speciálních grafologických dovedností, jakožto jeden z bezpečnostních prvků, a to za současného zvýšení nákladů na takto speciálně vyškoleného pracovníka, nebo zdali je dostatečnou ochranou pouze zběžný laický pohled pracovníka banky. Přikláním se spíše k řešení kompromisnímu, zejména zajistit školení pro zaměstnance přicházejícími do styku s podpisy osob oprávněných k dispozici s peněžními prostředky na účtu a věnovat posuzování náležitou pozornost.

3.2 Fakultativní náležitosti

V této kapitole bude pojednáno zejména o smlouvě o běžném účtu, která smlouvou o platebních službách není, neboť u smlouvy o běžném účtu, jež je smlouvou o platebních službách, tyto náležitosti vyplývají ze zákonných ustanovení uvedených v ZoPS. Výchoziskem pro tuto část je významné ustanovení § 709 odst. 2 ObchZ, obsahující demonstrativně vypočtené náležitosti, které lze v rámci smlouvy o běžném účtu dohodnout. Jedná se o:

- a) osoby oprávněné nakládat s peněžními prostředky na účtu a způsob nakládání s nimi,
- b) výši nebo způsob stanovení výše úrokové sazby, období splatnosti úroků, které banka platí ze zůstatku peněžních prostředků na účtu jeho majiteli, popř. ujednání, že úroky nebudou placeny,

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2006, sp. zn. 32 Odo 1077/2004. Dostupný z <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/71BEF642FC86E2D7C12575EF00391328?openDocument>

- c) lhůty, v nichž oznamuje banka majiteli účtu přijaté vklady a platby a provedené výplaty a platby a výši zůstatku peněžních prostředků na účtu a dále formu tohoto oznámení,
- d) výši nebo způsob stanovení výše úplaty a způsob, jakým tuto úplatu majitel účtu bance zaplatí, popř. ujednání, že úplata nebude bankou požadována. Výši úplaty lze sjednat i odkazem na ceník banky.

3.2.1 Ad a) osoby oprávněné nakládat s peněžními prostředky a způsob nakládání s nimi

Na základě formulace ustanovení týkajících se smlouvy o běžném účtu v obchodním zákoníku, je možné dovodit, že z hlediska subjektů zde nefiguruje pouze tzv. majitel účtu a banka (či jiný subjekt oprávněný tuto smlouvu uzavírat). Kromě tzv. majitele účtu – osoby, která je oprávněna disponovat s účtem (půjde o uzavření, změnu či ukončení právního závazkového vztahu nebo také o změnu podpisových vzorů⁴⁵) je třeba zmínit také osobu, jíž je dána možnost nakládat s peněžními prostředky na účtu, přičemž nakládáním peněžními prostředky „se rozumí předávání příkazů bance k výplatám a platbám z účtu“⁴⁶. V následujících řádcích se zaměřím na vymezení jednotlivých osob a jejich postavení v rámci daného smluvního typu.

Obdobný status a z něj vyplývající oprávnění, jaké je dáno majiteli účtu, je založeno ustanovením § 709 odst. 3 ObchZ. Nakládat s účtem je podle uvedeného ustanovení dovoleno jiné osobě pouze se zvláštní plnou mocí udělenou majitelem účtu s úředně ověřeným podpisem, která navíc obsahuje konkrétně vyjádřené oprávnění zmocněnce k dispozici s účtem. Z toho tedy vyplývá, že předložení generální plné moci by bylo zcela bez významu.⁴⁷ Pokud je osoba zplnomocněna před bankou, pak úředního ověření podpisu podle § 709 odst. 3 posl.věty ObchZ netřeba. Jelikož toto ustanovení je uvedeno ve výčtu kogentních ustanovení obsaženém v § 263 odst. 1 ObchZ, je třeba jej za každou cenu respektovat, neboť není dovoleno se od něj odchýlit.

⁴⁵ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z : < <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1091&ct1=0>> [cit. 2010-07-01].

⁴⁶ Srov. PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. aktualiz. vydání. Praha : ASPI, a.s., 2009. Smlouva o běžném účtu, s. 299

⁴⁷ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1806.

Co se charakteristiky subjektu – majitele účtu týká, z dikce ustanovení § 709 odst. 1 ObchZ je zřejmé, že se může jednat o osobu jak fyzickou, tak právnickou. V daném ustanovení lze nalézt rovněž požadavek na identifikaci – jedná-li se o právnickou osobu, je třeba ji specifikovat uvedením obchodní firmy nebo názvu a sídla, identifikačního čísla, pokud bylo přiděleno, a pokud jde o fyzickou osobu, je nutné uvést její jméno, příjmení, bydliště a rodné číslo nebo datum narození, popř. obchodní firmu, místo podnikání a identifikační číslo. Je-li majitel účtu podnikatelem, pak toto ustanovení se jeví poměrně nadbytečným, neboť pro podnikatele plyne ze zákona, konkrétně z ustanovení § 13a odst. 1 ObchZ, povinnost na řádné označení. Toto ustanovení však může sloužit jako „vodítko“ pro stanovení, jakých náležitostí je třeba ke splnění požadavku na určitost vyplývající z ustanovení § 37 odst. 1 ObčZ.

Není problém s určením toho, kdo je oprávněn disponovat s účtem u fyzických osob, nejednotný názor však panuje ohledně toho, kdo je oprávněn jednat jako právnická osoba. Je zřejmé, že ustanovení § 20 odst. 1 ObčZ a § 13 odst. 1 ObchZ předurčuje k tomuto úkonu její statutární orgán nebo za ni jedná zástupce (ať už jde o zákonného zástupce, zástupce na základě plné moci či na základě soudního rozhodnutí⁴⁸). Míra nejasnosti se zvyšuje v ohledu s možností dispozice prokuristou podle § 14 ObchZ, který je oprávněn činit všechny úkony, k nimž dochází při provozu podniku, i když se k nim vyžaduje zvláštní plná moc. Lze touto zvláštní plnou mocí rozumět plnou moc udělovanou k založení oprávnění nakládání s účtem? V úvahu připadá možnost danou situací řešit podle S. Plívy⁴⁹, který se k jednání prokuristy ohledně smlouvy o běžném účtu, staví skepticky a odůvodňuje ji zejména tím, že se nejedná o tytéž plné moci, neboť podle § 709 odst. 3 je zde navíc kladen požadavek na úřední ověření podpisu majitele účtu a pokud jej není, pak je třeba, aby plná moc byla udělena před bankou, resp. pověřeným úředníkem. Pro podporu svých tvrzení pak dále uvádí, že prokura má pouze povahu zastoupení a svým jednáním neprojevuje vůli majitele účtu. Rozpory také nachází v omezení oprávnění konání právních úkonů, jež jsou omezeny provozem podniku a staví se negativně k názoru, že dispozice s účtem by byly zahrnuty do právních úkonů při provozu podniku. Protipólem je pak názor České národní banky a praxe, která takovéto jednání prokuristy povoluje. V dané situaci se přikláním spíše k názoru S. Plívy, jelikož si myslím, že nakládání s účtem v sobě implikuje natolik důležité a svými důsledky rozsáhlé pravomoci, které nelze svěřit osobě, která má na starost úkony pouze při provozu podniku, byť i toto

⁴⁸ Blíže viz LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava : KEY Publishing, s.r.o., 2009. 64 s.

⁴⁹ Srov. PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. aktualiz. vydání. Praha : ASPI, a.s., 2009. Smlouva o běžném účtu, s. 298.

postavení lze považovat jako výsadní. Jestliže je společnost zrušena s likvidací, pak podle § 70 odst. 3 jmenováním likvidátora na něj přechází působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti – tedy likvidátor má možnost dispozice s účtem. Posledně oprávněnou osobou disponovat s účtem je osoba insolvenčního správce.

Majitelem účtu oprávněným disponovat s účtem nemusí být pouze jednotlivá osoba, majitelů může být i více, jedná se pak o spolumajitelství a je stanoveno, že tyto osoby jednají společně, není-li stanoven ve smlouvě po dohodě s bankou jiný způsob (ustanovení § 709 odst. 4 ObchZ). Na tomto místě se zároveň pojednává i o míře, jakou se spolumajitelé na zůstatku peněžních prostředků účastní – podíly jsou stejné, není-li ve smlouvě nebo v rozhodnutí soudu stanoveno něco jiného.⁵⁰

Dalším subjektem, jež je potřeba odlišit, je osoba oprávněná disponovat s peněžními prostředky na účtu a to na základě § 709 odst. 2 pís. a) ObchZ spolu s § 710 odst. 2 ObchZ, kde je obsažena podrobnější úprava. Posledně zmíněné ustanovení je také, stejně jako ustanovení § 709 odst. 2 ObchZ, uvedeno v taxativním výčtu kogentních ustanovení v § 263 odst. 1 ObchZ. Jak již bylo výše uvedeno - ustanovení § 710 odst. 2 ObchZ upravuje možnost jiných osob disponovat s peněžními prostředky na účtu. Pro tyto posledně uvedené situace je třeba, aby tyto osoby byly uvedeny v podpisových vzorech předaných majitelem účtu bance. Jiné osoby mohou takto nakládat s prostředky na účtu pouze za podmínek stanovených v smlouvě o běžném účtu. Bance je svěřeno toto oprávnění disponovat s peněžními prostředky také, avšak pouze v případech, stanoví-li tak zákon nebo smlouva o běžném účtu. Takovým zákonem může být zejména zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Při respektování shora uvedených specifík stanovených zákonem pro použití, resp. nepoužití podpisových vzorů, lze shrnout, že není třeba podpisového vzoru, je-li ve smlouvě dohodnut způsob nakládání s prostředky. Půjde například o způsob, jakým dávají příkazy bance (samostatně nebo společně), formu udělování příkazů (na tiskopisu či dispozici s prostředky prostřednictvím internetu nebo telefonu) a způsob, jakým se děje bezhotovostní převod či výběr hotovosti (platební karta, šeky, atd)⁵¹, zatímco podpisových vzorů bude

⁵⁰ Srov. TOMSA, Miloš. Nová úprava dispozice s běžným účtem a s prostředky na běžném účtu. *Obchodní právo*. 2003, 7-8, s. 54.

⁵¹ Blíže viz Výklad k vybraným ustanovením obchodního zákoníku upravujícím smlouvu o běžném účtu a smlouvu o vkladovém účtu, ve znění zákona č. 125/2002 Sb. *Věstník ČNB*. 4.7.2003, 11, s. 3-4. Dostupný také z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2003/download/v_2003_11.pdf .

použito pro udělování příkazů k provedení úhrady a souhlasů s inkasem v papírové formě.⁵² Pro doplnění dané problematiky je vhodné zmínit rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 32 Odo 1077/2004, který obecně připustil výběr hotovosti z účtu na základě plné moci udělené osobou oprávněnou k dispozici s prostředky na účtu, nicméně potvrdil přednostní postavení všeobecných obchodních podmínek v případě, že obsahují speciální ujednání o výběru hotovosti podmíněným uvedením podpisu zmocněných osob v podpisovém vzoru. K podpisovému vzoru je příhodné doplnit, že je nutné jej aplikovat přesně tak, jak bylo mezi bankou a majitelem účtu sjednáno, bez ohledu na to, jak je způsob podepisování uveden v obchodním rejstříku. Jakýkoli další údaj činí tento podpis rozdílným od sjednaného podpisového vzoru, jak bylo judikováno rozsudkem Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2700/2000.

S uvedeným souvisí i problematika peněžních prostředků náležejících do společného jmění manželů. Častým jevem je zřízení účtu jedním z manželů a na účet jsou ukládány prostředky náležející do jejich společného jmění, aniž by bylo stanoveno, je-li k dispozici s prostředky na účtu oprávněn druhý manžel. Nejvyšší soud ČR v dané věci judikoval, že: *„Pouhá skutečnost, že na účtu u peněžního ústavu jsou uloženy prostředky ve společném jmění manželů, neopravňuje manžela majitele účtu k nakládání s prostředky na tomto účtu.“*⁵³ Ze shora uvedeného je patrné, že disponovat s prostředky na účtu u banky mohou striktně jen osoby uvedené v podpisových vzorech, popř. jiné osoby za podmínek stanovených ve smlouvě o běžném účtu, tak jak je uvedeno v § 710 odst. 2 ObchZ.

3.2.2 Ad b) výše nebo způsob stanovení výše úrokové sazby, období splatnosti úroků

Jestliže majitel účtu či jiná oprávněná osoba vloží peněžní prostředky na účet, banka se stává vlastníkem těchto prostředků a dané osobě podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.prosince 2006, sp.zn. 29 Odo 10/2005 k peněžním prostředkům na účtu přiznal povahu pohledávky. Za to, že banka má možnost nakládat s peněžními prostředky, jsou ze zůstatku peněžních prostředků majiteli účtu poskytovány úroky, pokud smlouva o běžném účtu nestanoví jinak. Tím by mohlo být například ujednání, že úroky nebudou placeny. Tato

⁵² Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1807.

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.ledna 2008, sp.zn. 22 Cdo 2793/2006,. Dostupný také z <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/2E78583A335EA814C12575FF007B5A3A?openDocument> .

skutečnost však musí být výslovně uvedena. V situacích, kdy není ani výše ani způsob stanovení úrokové sazby dohodnut, počítá se subsidiárně s úrokovou sazbou určenou kogentním ustanovením § 714 odst. 4 ObchZ, která činí polovinu diskontní sazby stanovené ČNB k příslušnému dni, v němž se úroky k zůstatku připisují.

Jak plyne z dikce zákona – je stanovena konkrétní výše úrokové sazby nebo způsob stanovení. V případě prvního se pro případ změny musí změnit smlouva. V druhém případě je obecně připuštěno uzavření dohody o způsobu stanovení úrokové sazby, v níž je dovoleno, aby si banka případné změny určila oznámením nebo dalším jednostranným způsobem.⁵⁴ Nelze však si tyto sazby měnit svévolným způsobem, vždy je potřeba zohlednit objektivní kritéria, která ke změně úrokové sazby vedla (např. ze sazby vyhlášené ČNB, referenční sazby banky vycházející ze sazeb ČNB nebo ze sazeb peněžního trhu)⁵⁵.

Úroky podle § 714 odst. 2 ObchZ patří majiteli účtu ode dne připsání na účet do dne předcházejícího odepsání nebo vyplacení. Splatné jsou koncem kalendářního měsíce a banka je připíše nejpozději do pěti pracovních dnů po skončení kalendářního měsíce, za něž se připisují. Úroková sazba je stanovena jako roční (§ 714 odst. 3 ObchZ), nicméně není uvedeno v taxativním výčtu kogentních ustanovení obsažených v § 263 odst. 1 ObchZ a je tedy možné smluvně dohodnout úpravu jinou.

Na paměti je však třeba mít skutečnost, že úroková sazba u smluv o běžném účtu není vysoká a mnohdy nepokryje úplatu bankou sjednanou. Pokud se klient rozhodne poukázat své peněžní prostředky bance pro to, aby svůj majetek rozšířil, neměl by se obracet na banku se žádostí o zřízení běžného účtu, ale bylo by pro něj vhodnější zřídit si smlouvu o vkladovém účtu, kde sjednané úroky bývají vyšší. Musí však počítat s tím, že s těmito prostředky nelze disponovat po sjednanou dobu.

S účinností zákona o platebním styku dlužno upozornit na poněkud odlišnou úpravu pro smlouvu o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách, pro niž se podle § 708 odst. 3 ObchZ nepoužijí ustanovení upravující v ObchZ ujednání o úrocích. Oporu nalezneme v ustanovení § 82 písm. h) a i) upravující informace nutné poskytnout ještě před uzavřením smlouvy, tak že musí být uveden údaj o úrokových sazbách či alespoň způsob výpočtu, stejně jako musí být uvedeno, že banka je oprávněna jednostranně a bez předchozího souhlasu měnit dohodu o úrokových sazbách stanovených na základě změn referenčních sazeb. Výjimku

⁵⁴ Srov. PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. aktualiz. vydání. Praha : ASPI, a.s., 2009. Smlouva o běžném účtu, s. 302.

⁵⁵ Blíže viz 15/2003 Vyhláška ČNB – Úřední sdělení ČNB – Výklad k vybraným ustanovením obchodního zákoníku upravujícím smlouvu o běžném účtu a smlouvu o vkladovém účtu, ve znění zák. č. 125/2002 Sb. *CODEXIS ACADEMIA* [software]. Verze 9/2010. Ostrava : ATLAS consulting spol. s r.o. [cit. 2011-8-2].

může tvořit ustanovení § 94 odst. 5 ZoPS, podle něhož lze pro klienta příznivější úrokovou sazbu použít i bez předchozího oznámení.

V souvislosti s povinností banky platit úroky se Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 26.října 2004 sp. zn. 29 Odo 218/2004 zabýval otázkou odnětí povolení k působení banky jako banka a vztahem banky k této povinnosti. Banka za této situace je i nadále povinna platit úroky z vkladů přijatých přede dnem právní moci rozhodnutí o odnětí povolení působit jako banka. Nelze argumentovat ani nemožností plnění podle § 352 odst. 2 ObchZ, podle něhož se závazek stává nesplnitelným, kdy právní předpisy po dlužníkovi vyžadují úřední povolení, které mu nebylo uděleno, neboť: *„má-li banka, které bylo pravomocně odňato povolení působit jako banka, do vypořádání svých pohledávek a závazků nadále postavení banky dle zákona o bankách, je nadále nositelkou práv a závazků, které pro ni vyplývají z právních vztahů vzniklých do právní moci rozhodnutí o odnětí povolení působit jako banka a které je povinna vypořádat.“*⁵⁶

3.2.3 Ad c) lhůty pro oznámení o peněžních operacích na účtu a výši zůstatku na účtu a formu tohoto oznámení

Smlouva také může obsahovat lhůty pro oznámení o přijatých vkladech a platbách a provedených výplatách či výši zůstatku prostředků na účtu a formu oznámení. Bližší vymezení lze nalézt v ustanovení § 712 odst. 1 ObchZ, z něhož plyne povinnost banky po skončení kalendářního měsíce oznámit majiteli *„každý přijatý vklad, platbu a každou provedenou výplatu či platbu a po skončení kalendářního roku je povinna majitele informovat“* výpisem z účtu o zůstatku peněžních prostředků na účtu.

Jak již bylo výše zmíněno, banka má vůči majiteli účtu povinnost oznamovat každý přijatý vklad a platbu a každou provedenou výplatu, platbu a konečným zůstatkem na účtu v příslušném kalendářním měsíci. Banka a majitel účtu může dohodnout i jinou frekvenci doručování těchto jinak měsíčních výpisů, tato skutečnost vyplývá jak z dispozitivního ustanovení § 712 odst. 1 ObchZ, tak i z názoru ČNB na danou problematiku – přednost má

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.října 2004, sp. zn. 29 Odo 218/2004. Dostupné z : http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/9D878C31A02649D8C12575EF0038A564?openDocument>

dohoda klienta s bankou o frekvenci zasílání těchto výpisů.⁵⁷ Povinností pro banku v rámci téhož ustanovení ObchZ je každoroční zasílání informace o zůstatku peněžních prostředků na účtu, a to tzv. bilančním výpisem z účtu. Výpisy bývají doručovány poštou, nikoli však doporučeně. Může se tedy stát, že výpis nebude doručen vůbec a jelikož se jedná o běžný způsob doručování, tedy bez jakéhokoli potvrzení doručení, vzniká zde nedostatek důkazů o (ne)převzetí na straně klienta. Důkazní nouze nemusí být jediným nepříznivým důsledkem tohoto běžného doručování – může jím být prozrazení bankovního tajemství⁵⁸, o kterém bude následně pojednáno. V současnosti doručování poštou však není jedinou variantou, jak se může klient o pohybech na svém účtu dozvědět, lze si dohodnout oznamování prostřednictvím nosiče dat nebo elektronického přenosu dat, jež nabylo v posledních letech na populárnosti.

Další variantou, kterou uvádím na posledním místě a která se snad již ani nepoužívá, je získání výpisu na pobočce banky. I když by se mohlo jevit, že banka s tímto způsobem nemá takové náklady jako při doručování poštou (cena za doručení je zahrnuta v poplatcích banky), je tento způsob komunikace zpoplatněn vyšší částkou než doručování prostřednictvím poštovních služeb.⁵⁹

Banka je dále povinna na základě § 712 odst. 2 ObchZ, jestliže bylo dohodnuto, na žádost prokázat provedení plateb. Je v tomto ohledu schopna potvrdit připsání či odepsání částky na jiný účet u téže banky. Z uvedeného však nelze dovodit, že by podobná povinnost stíhala banku, týkalo-li by se potvrzení připsání částky na účet příjemce vedeného u jiné banky. Tato povinnost je vlastní tedy pouze v rámci jedné banky, samozřejmě je však na vzájemné dohodě mezi bankovními institucemi, zda si dohodnou ve prospěch svých klientů danou službu. Potvrzovací povinnost v tomto ohledu je omezena jen na potvrzení rozsahu úkonů za účelem převodu, nelze tedy předpokládat, že banka bude poskytovat nějaké podrobné informace.⁶⁰

Podobnou úpravu úpravě uvedené v obchodním zákoníku lze nalézt také v ustanoveních týkajících se povinnosti informovat o platební transakci plátce (§ 90 odst. 2 ZPS) či příjemce (§ 91 odst. 2 ZPS) v rámci smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o

⁵⁷ Blíže viz 15/2003 Vyhláška ČNB – Úřední sdělení ČNB – Výklad k vybraným ustanovením obchodního zákoníku upravujícím smlouvu o běžném účtu a smlouvu o vkladovém účtu, ve znění zák. č. 125/2002 Sb. *CODEXIS ACADEMIA* [software]. Verze 9/2010. Ostrava : ATLAS consulting spol. s r.o. [cit. 2011-8-4].

⁵⁸ Srov. POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1814.

⁵⁹ Blíže viz MÜLLEROVÁ, Kateřina. *Mesec.cz* [online]. 30.12.2005 [cit. 2010-10-16]. Výpis z účtu: Nutné zlo?. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/vypis-z-uctu-nutne-zlo>> .

⁶⁰ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s.1815.

platebních službách, kdy informace níže uvedené mají být poskytovány či zpřístupňovány plátcí nebo příjemci v pravidelných intervalech nepřevyšující časové období delší než jeden měsíc – jedná se tedy o stanovení maximální hranice (naopak minimální hranice je zakotvena v prvních odstavcích zmíněných ustanovení – povinnost informovat „bez zbytečného odkladu“ po odepsání částky z platebního účtu nebo po obdržení platebního příkazu pro případ neprovádění transakce z platebního účtu nebo po provedení platební transakce), primárně však bude záležet na dohodě poskytovatele a plátce (příjemce).

Kratší lhůty budou upřednostňovány pro frekventované pohyby na účtu, zatímco pro účty, u nichž k pohybům dochází sporadicky, jsou sjednány lhůty delší, vždy je však třeba respektovat povinnosti stanovených zákonem.⁶¹

Způsob, jakým se má informování dít, není pevně stanoven a bude záležet na dohodě. Zákon však klade požadavek na takový způsob, který umožňuje tyto informace ukládat či kopírovat v nezměněném stavu. V současné době lze tuto povinnost informování splnit i prostřednictvím internetového či telefonického bankovníctví, popř. je možné zůstatek zjistit i z bankomatu. Doručování písemných výpisů z účtu však má význam na lhůtu plynoucí pro uplatnění reklamace, neboť se předpokládá, že se s ve výpisu uvedenými transakcemi mohla daná osoba seznámit.⁶² Každá banka má tuto lhůtu obsaženou ve vlastním reklamačním řádu jinou, ovšem vždy je nutné, jak plyne z ustanovení § 121 ZoPS, aby reklamace byla uplatněna bez zbytečného odkladu, nejdéle však do 13 měsíců ode dne odepsání peněžních prostředků z platebního účtu. To neplatí, jestliže poskytovatel neposkytl nebo nezpřístupnil informace o této platební transakci způsobem stanoveným zákonem.⁶³

Informacemi obsaženými v ustanovení § 90 odst. 1 (§ 91 odst. 1 ZPS) jsou:

- a) údaj identifikující platební transakci (popř. údaje o příjemci či plátcí),
- b) částku platební transakce v určité měně,
- c) údaj o úplatě poskytující se poskytovateli za provedení platební transakce,
- d) den, kdy je částka odepsaná z účtu či datum přijetí platebního příkazu (pro plátce) nebo den, kdy byla částka na účet příjemce připsána (v případě příjemce platební transakce),
- e) směnný kurz použitý poskytovatelem a částku po směně měn.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1814.

⁶³ Srov. KLIMÁNKOVÁ, Gabriela. *Mesec.cz* [online]. 19.3.2010 [cit. 2010-07-11]. Reklamaci u banky podejte včas. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/reklamaci-u-banky-podejte-vcas>>.

3.2.4 Ad d) výše nebo způsob určení výše úplaty a způsob jejího zaplacení

V souvislosti s platebním stykem je otázku bankovníctví a výkonů platebních transakcí třeba chápat jako službu, pro kterou platí stejně jako pro ostatní služby, že je prováděna za účelem zisku a je třeba poskytnout úplatu za vedení účtu a za služby v platebním styku. Ve smlouvě je ve většině případů dohodnuta také úplata poskytovaná majitelem účtu bance. Banka je oprávněna za vedení účtu a sjednané bankovní služby požadovat úplatu.

Běžně si banky účtují náhradu skutečně vynaložených peněžních prostředků za úkony, které se uskutečnily na základě podnětu majitele účtu či v jeho prospěch, nebo také náhradu cen účtovaných zahraniční bankou či zprostředkující smluvní bankou.⁶⁴ Výslednou částku, jež klient je povinen zaplatit bankovní instituci za služby, lze odvodit z režijních nákladů, kterým se banka nevyhne a také částky, o kterou tyto nutné náklady banka navýší pro svůj zisk. M. Tomsa situaci spojenou s výší úplaty vysvětluje následujícím způsobem: „*V tomto případě však výše závisí na celkových poměrech na trhu, zejména od vývoje cen ovlivňujících náklady banky s poskytovanými službami spojené, nejde tu již o bezprostřední vazbu na peněžní trh.*“⁶⁵ Je tak v rukou jednotlivých bank, jak vysokou úplatu si zvolí. Samozřejmě je žádoucí, aby banka zbytečně nenadsadila požadovanou cenu za vedení účtu a za své bankovní služby. Nepřiměřeně vysoká úplata by totiž znamenala ztrátu potenciální i odliv skutečné klientely.

Dohoda o výši nebo způsobu stanovení výše úplaty (ať už se jedná o konkrétní částku či odměna spočívá v procentním nebo určením promile ze stanovené částky), popř. ujednání, že úplata nebude požadována, je další fakultativní náležitostí. V této souvislosti je možné rovněž odkázat i na ceník (sazebník) banky, na jehož změnu si banka vyhrazuje právo. Tyto změny lze uskutečňovat i za trvání tohoto smluvního vztahu za stejných okolností jako u určení výše úrokové sazby (viz. Ad b)). V ustanovení § 710 odst. 4 ObchZ je obsažena subsidiární úprava pro případ, že výše úplaty ani způsob jejího stanovení nebudou sjednány. Za takovéto situace majitel účtu bude povinen platit úplatu obvyklou v době provedení služby.

Poskytování úplaty přímo odečtením peněžních prostředků na účtu není jedinou formou úplaty, odměnou banky se může rozumět i bezúročné poskytnutí prostředků nebo

⁶⁴ Blíže viz 30/2004 Věstník ČNB Úřední sdělení ČNB o vydání Podmínek České národní banky pro vedení účtů a provádění platebního styku – čl. 5. *CODEXIS ACADEMIA* [software]. Verze 9/2010. Ostrava : ATLAS consulting spol. s r.o. [cit. 2010-10-8].

⁶⁵ TOMSA, Miloš. Smlouva o běžném účtu - ujednání o úrocích a o úplatách. *Obchodní právo*. 2003, 12, s. 5.

zvláštní poplatky placené majitelem účtu.⁶⁶ V této souvislosti je vhodné také zmínit, že banka je oprávněna použít peněžní prostředky na účtu k započtení svých vzájemných pohledávek, které má vůči majiteli účtu podle smlouvy o běžném účtu – viz. § 361 ObchZ. V souladu se shora uvedeným se bude jednat zejména o různé poplatky.

Naproti uvedené smlouvě o běžném účtu, která není smlouvou o platebních službách, stojí smlouva o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách, o níž platí, že se jedná zásadně o smlouvu úplatnou⁶⁷ – vyplývá to z ustanovení § 77 odst.1 ZoPS. Jediným omezením je zákaz sjednání úplaty pro splnění zákonem stanovených povinností banky v části čtvrté hlavy I., výjimkou z tohoto omezení pak je sjednání úplaty, která odpovídá skutečným nákladům poskytovatele a která je přiměřená. Tímto ustanovením se však nemohou bránit osoby, jež nejsou spotřebitelem nebo drobným podnikatelem, bylo-li ve smlouvě ujednáno něco jiného, neboť zákon v § 75 odst. 2 ZoPS dovoluje možnost se od ustanovení § 77 odst. 1 ZoPS téhož zákona odchýlit.

Ačkoli je zde uvedené ustanovení účinné, lze konstatovat, že praxe bank v oblasti různých poplatků je natolik zakořeněná, že jen stěží lze legislativně reagovat vůči každým nesmyslně zavedeným poplatkům. Ještě před účinností nového zákona o platebním styku bylo možno účtovat např. poplatek za zrušení účtu a podobné poplatky, které zpoplatňovaly samotnou podstatu bankovní služby. V tomto směru lze shrnout, že poměrně nový zákon o platebním styku, regulující a vymezující základní mantinely v podobě přesně definovaných práv a povinností bank, je možné považovat za blahodárny počín pro „očistění“ a „zprůhlednění“ bankovního světa.

Ve směrnici, jež iniciovala přijetí nového zákona o platebním styku, je zakotven princip „plné částky platební transakce“. Díky tomuto principu částka odepsaná z účtu plátce se shoduje s částkou připsanou na účet příjemce a není z ní odečten jakýkoli poplatek ať už ze strany poskytovatele plátce nebo poskytovatele příjemce. Ve srovnání se směrnici je v ustanovení § 107 odst. 1 ZoPS zakázáno odebírání jakýchkoli srážek, nikoli pouze srážek poplatků, jak je tomu v této směrnici. V tomto ohledu se bude jednat zřejmě o nepřilíš vhodný překlad z originálního znění do češtiny. Situace je dále pro banky řešena prostřednictvím možnosti dohody mezi příjemcem a poskytovatelem příjemce (banka příjemce) tak, že si poskytovatel tuto úplatu (lze označit také jako pohledávku banky příjemce za příjemcem) odečte před připsáním na účet nebo při vyplacení částky – viz ustanovení § 107 odst. 1 druhá

⁶⁶ Srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku : 5.díl.* Praha : Linde, 1999, s. 556.

⁶⁷ Blíže viz LIŠKA, Petr. *Nová právní úprava smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. Právní fórum.* 2010, 7, s. 332.

věta ZoPS. V této souvislosti je vhodné dodat, že banka plátce také má výdaje s provedením platební transakce, a proto je to osoba plátce, která nese povinnost poskytnout své prostředky k uhrazení poplatků účtovaných mu jeho bankou. Protože plátce i příjemce platby si hradí své poplatky účtované jejich poskytovateli, byl tento princip nazván „share principle“.⁶⁸

⁶⁸Srov. ELEK, Štefan. Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb . *Obchodněprávní revue* . 2010, 6, s. 163.

4. Práva a povinnosti stran podle speciálních zákonů

4.1 Informační povinnosti podle ZoPS

V rámci ustanovení týkajících se smlouvy o platebních službách je v ZoPS zakotvena povinnost informační, která v sobě zahrnuje povinnost „poskytnout informaci“ a nebo „zpřístupnit informaci“ uvedenou v ustanoveních ZoPS. Prvně zmíněné je třeba chápat ve smyslu ustanovení § 78 odst. 1 ZoPS jako takové splnění povinnosti, která nastane, pokud dojde uživateli informace zachycená na trvalém nosiči dat. Jako příklad pro formu zachycující informaci na trvalém nosiči dat se uvádí např. výpis vytištěný z terminálu pro tisk výpisů z účtu, disketa, CD-ROM, DVD a pevný disk osobního počítače, na nichž lze ukládat elektronickou poštu.⁶⁹ Naproti tomu u zpřístupnění informace podle § 78 odst. 2 ZoPS splní banka povinnost jen tím, že uživateli je dána možnost si informaci vyhledat. Vyhledání takové informace však nesmí klienta banky nepřiměřeně zatěžovat. Na bance leží důkazní břemeno ohledně dokazování splnění této povinnosti, neboť v zákoně je stanovena právní fikce v § 78 odst. 3 ZoPS v případě, že nelze-li prokázat opak, má se za to, že banka svoji informační povinnost nesplnila. V rámci těchto povinností může poskytovatel a uživatel, který není drobným podnikatelem ani spotřebitelem, uzavřít dohodu podle § 75 odst. 3 ZoPS, v níž bude smluveno, že se tato ustanovení o informačních povinnostech na tyto subjekty vztahovat nebudou a zvolí si liberálnější přístup. Opět zde půjde o ustanovení předpokládající vyšší odbornost u obou subjektů, jakožto profesionálů, a tak by nemělo docházet k větším excesům. Lze však doporučit, aby jednotlivé ustanovení dohody byly co nejkonkrétnější, aby se vyvarovalo následným konfliktům v opačném případě.

Daný zákon čítá přes desítku ustanovení věnující se informační povinnosti. Podle časového hlediska je možné povinnosti rozdělit na:

- a) informační povinnost banky před uzavřením smlouvy o platebních službách,
- b) informační povinnost poskytovanou během trvání právního vztahu ze smlouvy o platebních službách.

⁶⁹ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z WWW : <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_47826.html> [cit. 2011-06-20].

4.1.1 Ad a) informační povinnost banky před uzavřením smlouvy o platebních službách

Výchozím ustanovením pro tuto povinnost uloženou poskytovateli ještě před vznikem závazkového vztahu v režimu rámcové smlouvy je § 80 odst. 1 ZoPS, v kterém je zakotvena povinnost poskytnout uživateli informace určité a srozumitelně a v úředním jazyce, popř. v jazyce dohodnutém; nestačí tedy tyto informace pouze zpřístupnit. Zpřístupnění informací uvedených v § 79 odst. 2 ZoPS bude dostačující v rámci smlouvy o jednorázové platební transakci podle § 79 odst. 1 ZoPS, Z uspořádání informačních povinností v zákoně ohledně rámcové smlouvy vyplývá jejich základní rozčlenění:

- a) **informace o poskytovateli** podle požadavků uvedených v § 81 ZoPS – jedná se o vymezení, jak má být subjekt poskytovatele identifikován,
- b) **informace o poskytované platební službě** podle § 82 ZoPS - v daném ustanovení lze nalézt určité styčné body s fakultativními náležitostmi o úplatě či úrokových sazbami uvedenými v § 709 odst. 2 b,d) ObchZ. Podle § 82 ZoPS musí být poskytnuty tyto informace:
 - aa) popis platební služby,
 - bb) údaj nebo jedinečný identifikátor, který je podmínkou pro provedení platebního příkazu,
 - cc) forma a postup předání souhlasu s provedením platební transakce a odvolání uděleného souhlasu,
 - dd) časový údaj o přijetí platebního příkazu,
 - ee) nejzažší lhůta pro provedení platební služby,
 - ff) údaj o omezení částky platební transakce a údaj, na které období se omezení vztahuje
 - gg) údaj o úplatě,
 - hh) údaj o úrokových sazbách a směnných kurzech či údaj o způsobu výpočtu úroku nebo přepočtu měn
 - ii) po dohodě stran i údaj o tom, že poskytovatel je oprávněn jednostranně a bez předchozího oznámení změnit dohodu stran o úrokových sazbách a směnných kurzech.
- c) **informace o způsobu komunikace mezi uživatelem a poskytovatelem** podle ustanovení § 83 ZoPS kladoucí požadavky na vymezení zejména prostředků

komunikace mezi stranami, technických požadavků k této komunikaci, způsobu a lhůt pro poskytování či zpřístupňování informací, o jazyce, v němž bude komunikace probíhat,

- d) **informace o rámcové smlouvě** obsažené v ustanovení § 84 ZoPS (tzn. i o smlouvě o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách), např. informace o fikci přijetí návrhu na změnu rámcové smlouvy za podmínek uvedených v § 94 odst. 3 ZoPS, informaci o době trvání závazkového vztahu, o právu smlouvu vypovědět a o jejich následcích, informace o právním řádu a pravomoci či příslušnosti soudů, pokud byly tyto skutečnosti určeny dohodou, o způsobu mimosoudního řešení sporů.
- e) **informace o povinnostech a o odpovědnosti poskytovatele a uživatele** podle § 85 ZoPS zahrnující např. informace o platebním prostředku, včetně bezpečnostních opatření, podmínek zablokování, informace o ztrátě vzniklé z neautorizované platební transakce, o částce, do jejíž výše nese uživatel tuto ztrátu, informace o způsobu a lhůtě pro oznámení neautorizované nebo nesprávně provedené platební transakce, informace o odpovědnosti poskytovatele ohledně nesprávně provedené, apod.

Tyto informace mohou být podle § 80 odst. 3 ZoPS či § 79 odst. 5 ZoPS výjimečně poskytnuty ihned po uzavření rámcové smlouvy nebo po provedení platební transakce, pokud k uzavření smlouvy došlo na žádost uživatele prostřednictvím komunikace na dálku, pro kterou bylo poskytovateli znemožněno tyto tzv. předsmělní povinnosti splnit před jejím uzavřením, popř. před provedením platební transakce.

Neuvedení povinnosti zpřístupnit či poskytnout informace před provedením platební transakce, popř. před uzavřením rámcové smlouvy, vede podle § 79 odst. 3 či § 80 odst. 2 ZoPS k tomu, že klient není vázán svým návrhem na uzavření příslušné smlouvy, za podmínky, že návrh byl uživatelem poskytnut ještě před splněním informační povinnosti. Na tomto místě se opět jedná o speciální úpravu upravující problematiku uzavírání smluv prolamující zavedené tradice obsažené v občanském zákoníku, kdy navrhovatel podle ustanovení § 43a odst. 1 ObčZ je vázán v případě jeho přijetí. Vzhledem k tomu, že se jedná poměrně o nový institut, jehož účinnost se datuje od účinnosti nového ZoPS, tzn. od 1. listopadu 2009, není ani judikatura, která by provedla výklad ohledně praktických důsledků tohoto ustanovení. Lze se buď přiklonit k názoru, kdy lze návrh klienta, u nějž nebyly splněny informační povinnosti, považovat za návrh, který je neperfektní, neboť tak lze vyložit tato ustanovení: „*Uživatel není vázán svým návrhem na uzavření smlouvy o jednorázové platební*

transakci/rámcové smlouvy, jestliže jej učinil před tím, než mu byly poskytnuty informace....“. Nevznikl by žádný právní závazkový vztah mezi poskytovatelem a klientem, jelikož nelze, aby z neperfektního právního úkonu byl někdo zavázán. Řešením by mohla být buď možnost uzavřít smlouvu znovu bezvadným způsobem, za předpokladu, že dříve nedošlo od žádné smluvní strany k plnění závazků, popř. pokud s plněním bylo započato, pak v úvahu přichází dohoda o narovnání nebo vypořádání podle zásad o bezdůvodném obohacení. Druhou alternativou by mohla být možnost s posíleným základem pro právní jistotu účastníků. Při této možnosti by se prodloužilo období pro zrušení návrhu na uzavření smlouvy až do doby, kdy akceptace dojde klientovi.⁷⁰ Příkladím se k poslední zmíněnému řešení – jelikož poskytuje prostor jak pro ochranu klienta (právě v souvislosti s delším časovým intervalem pro zrušení návrhu), tak současně nedochází k nenadálým komplikacím, ke kterým by dodatečně mohlo dojít, zjistilo-li by se, že banka – poskytovatel svoji informační povinnost nesplnila (nebylo by zasáhnuo do právní jistoty smluvních stran a konečně by nemusely být dodatečně právně řešeny problémy v souvislosti s dohodou o narovnání či s vypořádáním v důsledku bezdůvodného obohacení).

4.1.2 Ad b) informační povinnost poskytovanou během trvání právního vztahu ze smlouvy o platebních službách

Opět se na tomto místě úprava rozděluje na úpravu zaměřující se na informace plynoucí v rámci smlouvy o jednorázové platební transakci v ustanoveních § 86 a 87 ZoPS a informace plynoucí z rámcové smlouvy podle ustanoveních § 88-91 ZoPS. Pokud jde o prvně jmenovanou, zde poskytovatel plní svoji povinnost jak vůči plátcí - okamžitě po přijetí platebního příkazu, tak i ve vztahu k příjemci ihned po provedení platební transakce. V obou případech se musí jednat o platební transakci neupravenou rámcovou smlouvou. Rovněž v případě rámcové smlouvy se rozlišují informace poskytované plátcí a informace příjemci o platební transakci. V rámcové smlouvě (podle ustanovení § 90 odst. 2 a 91 odst. 2 ZoPS) může být mezi poskytovatelem a uživatelem dohodnuto, že informace uvedené v těchto posledně uvedených ustanoveních budou poskytovány nebo zpřístupňovány v pravidelných maximálně měsíčních intervalech. Tyto informace musí být možné ukládat a kopírovat v nezměněném stavu.

⁷⁰ Blíže viz LIŠKA, Petr. Některé nové problémy právní úpravy uzavírání soukromoprávních smluv. *Právní rozhledy*. 2010, 21, s. 766.

Během trvání právního vztahu je banka povinna poskytnout uživateli podle § 88 ZoPS, pokud o to požádá, informace, jež je povinna poskytnout před uzavřením smlouvy. Jedná se o informace o poskytovateli, o poskytované službě, o způsobu komunikace mezi uživatelem a poskytovatelem, o rámcové smlouvě a o povinnostech a odpovědnosti poskytovatele a uživatele. Tuto povinnost stanovenou § 88 ZoPS P. Liška odůvodňuje tak, že: „Povinnost banky informovat majitele účtu o obsahu smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách, je vyvolána mimo jiné i skutečností, že pro tuto smlouvu není obligatorně stanovena písemná forma. Obsah závazku ve smlouvě o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách, proto nemusí být zachycen písemně v potřebném množství výtisků pro majitele účtu a banku. V případě, že smlouva je uzavřena ústně, nelze tudíž informační povinnost jednoduše splnit předložením smlouvy, ale banka bude nucena obsah sjednaného závazku zachytit ve formě způsobilé k předání požadovaných informací o smlouvě majiteli účtu.“⁷¹ V rámci uvedeného nelze nic jiného než souhlasit a shledat úpravu v tomto směru vstřícnou vůči uživateli.

Jak vyplývá z ustanovení § 77 odst. 1 ZoPS, tyto informace jsou poskytovány bezúplatně, neboť se jedná o zákonnou povinnost uloženou poskytovateli. Jestliže by však uživatel požadoval „nadstandardní“ informace, lze si úplatu dohodnout. Zejména by tak mohlo jít o informace doplňující, poskytování nebo zpřístupňování v kratších časových intervalech, či prostřednictvím jiných komunikačních kanálů.⁷² Navzdory uvedenému, „...Splnění bezúplatné informační povinnosti poskytovatelem platebních služeb v pravidelných intervalech nemusí nutně znamenat, že tzv. bankovní výpisy z běžného účtu budou nadále poskytovány bezúplatně, protože informační povinnost poskytovatele platebních služeb může být splněna i jinak.“⁷³ Domnívám se, že úprava o bezúplatném poskytování těchto informací je však poněkud zavádějící a dle mého v této problematice působí poměrně beze smyslu, jestliže je možné, aby výpisy z účtu byly i nadále zpoplatněny. Na druhé straně leží praktické hledisko, kdy je třeba uvážit, jakým způsobem je klient – uživatel - laik na tuto možnost upozorněn a zdali je mu vůbec dána možnost výběru bezúplatného poskytování zákonem stanovených informací či je nevědomky nasměrován na zpoplatněný režim dle § 77 odst. 4 ZoPS týkající se doplňujících či častějších informací.

⁷¹ LIŠKA, Petr. Nová právní úprava smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. *Právní fórum*. 2010, 7, s. 326

⁷² Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_47826.html> [cit. 2011-06-21].

⁷³ LIŠKA, Petr. Smlouva o platebních službách. *Obchodněprávní revue*. 2010, 5, s. 130.

4.2 Odpovědnost za neautorizovanou platební transakci a vrácení částky autorizované platební transakce podle ZoPS

Jedním z pojmových znaků je provádění platebních transakcí z účtu či na účet. Z hlediska bezpečnosti platební transakce je zaveden požadavek její autorizace, který podle ustanovení § 98 odst. 1 ZoPS implikuje souhlas plátce s provedením příslušné platební transakce. Jakou formou a jakým postupem bude souhlas udělen, závisí na dohodě mezi plátcem a jeho poskytovatelem. Jak vyplývá z poslední věty ustanovení § 98 odst. 2 ZoPS, lze provést autorizaci i prostřednictvím platebního prostředku. Platební prostředek je v § 2 odst 1 pís. d) ZoPS vymezen poměrně široce jako „zařízení nebo soubor postupů dohodnutých mezi poskytovatelem a uživatelem, které jsou vztaheny k osobě uživatele a kterým uživatel dává platební příkaz.“ Lze jím v konkrétnějším vyjádření rozumět např. platební karty, soubory dohodnutých postupů, jimž může být zabezpečení prostřednictvím osobních identifikačních čísel, popř. hesel nebo softwarových vybavení (lze si představit platební aplikace v počítači či prostřednictvím mobilních telefonů, aj).⁷⁴ Podle vyjádření Evropské komise je použití PIN kódu pouze jedním ze zabezpečovacích možností. Lze z něj usoudit na autorizaci, nicméně není dostatečným důkazem, neboť může dojít ke zneužití jinou osobou než legitimním uživatelem⁷⁵, např. v případě skimmingu.⁷⁶

Souhlas k provedení platební transakce podle § 98 odst. 2 ZoPS může být udělen před samotnou platební transakcí nebo i následně ex post, je-li tak mezi plátcem a jeho poskytovatelem dohodnuto. Na posledně zmíněnou alternativu navazuje ustanovení týkající se inkasa § 2 odst. 1 pís. f) ZoPS, podle kterého souhlas k provedení platební transakce z platebního účtu dává plátce příjemci, poskytovateli příjemce či svému poskytovateli, jednali se o převod peněžních prostředků z účtu na základě platebního příkazu příjemce. Toto ustanovení v sobě zahrnuje jak „klasické“ inkaso, tak i inkaso označované jako přímé, které je odrazem směrnice. Hlavní rozdíl je ten, že pojem klasického inkasa je pojmem obsahově užším než pojem inkasa přímého. Rozhodující složku mezi nimi tvoří subjekt, kterému plátce učinil souhlas k provedení platební transakce a který je relevantní pro provedení platební transakce – u běžného inkasa plátce dává souhlas s inkasem svému poskytovateli, naproti

⁷⁴ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_47826.html> [cit. 2011-06-26].

⁷⁵ Blíže viz European Commission: Your questions on PSD. Payment Service Directive 2007/64/EC . Questions and answers, [online]. s. 245. Dostupné z <http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/transposition/faq_en.pdf> [cit. 2011-07-02].

⁷⁶ Blíže viz ELEK, Štefan. Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb. *Obchodněprávní revue*. 2010, 6, s. 165.

tomu u přímého inkasa postačí také souhlas poskytnutý příjemci nebo poskytovateli příjemce, ovšem zahrnuje pojmově i znaky inkasa běžného. Vždy je třeba mít na paměti ustanovení § 98 odst. 3 ZoPS, podle něž forma a postup udělení souhlasu podléhá dohodě mezi plátcem a poskytovatelem. Na základě této dohody lze sjednat, že poskytovatel bude povinen zajistit si vždy předchozí souhlas plátce, a to i v případě přímého inkasa.⁷⁷ V tomto ustanovení lze spatřovat jakousi záruku pro vyloučení uplatnění přímého inkasa pro všechny další případy.

Jelikož se v případě užití inkasa může jednat o platbu, která může podléhat podvodnému či zneužitelnému jednání, byla v ustanovení § 103 ZoPS založena možnost požadovat vrácení částky do 8 týdnů ode dne odepsání peněžních prostředků z účtu, přestože byla platební transakce autorizována. Toto ustanovení § 103 odst. 1 pís a) i b) ZoPA je účinné vůči všem platebním transakcím provedeným z podnětu příjemce za předpokladu, že v okamžiku souhlasu s provedením platební transakce nebyla stanovena přesná částka nebo že částka převyšuje částku rozumně očekávanou se zřetelem ke všem okolnostem. Jelikož v ZoPS lze nalézt úpravu pouze vztahu plátce - jeho poskytovatel platebních služeb, nikoli vztahu plátce – poskytovatel platebních služeb příjemce nebo plátce – příjemce, vzniká z tohoto důvodu nejistota ohledně skutečnosti, po kom by měl poskytovatel plátce požadovat vrácení částky autorizované platební transakce.⁷⁸ Z výkladu Evropské komise vyplývá, že částka by měla být nejprve požadována od poskytovatele příjemce, jež má pak následný regres vůči příjemci.⁷⁹ Co se právního titulu týká, bylo by možné uvažovat o bezdůvodném obohacení či náhradě škody podle ustanovení § 120 odst. 2 ZoPS, nicméně i zde lze nalézt určité nedostatky. První problém může nastat v požadavku vrácení bezdůvodného obohacení ve vztahu příjemce-poskytovatel plátce a tento problém se týká subjektivního posouzení plnění (ať už zboží nebo služby), jež bylo plátcí poskytnuto a za které byla požadována jen podle názoru plátce nadhodnocená částka. Navíc ani poskytovatel příjemce nebude úspěšný s požadavkem na vydání bezdůvodného obohacení, zejména tam, kde by požadovaná částka odpovídala hodnotě poskytnutého plnění. Na druhou stranu požadavek na náhradu škody se jeví problematičtější zejména proto, že nebyl splněn požadavek na porušení některé právní povinnosti.⁸⁰ Vzhledem k výše uvedenému se jeví víc než nutným upravit do budoucna tyto

⁷⁷ Blíže viz ELEK, Štefan. Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb. *Obchodněprávní revue*. 2010, 6, s. 160.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ European Commission: Your questions on PSD. Payment Service Directive 2007/64/EC . Questions and answers, s. 152. [online]. Dostupné z <
http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/transposition/faq_en.pdf> [cit. 2011-07-02].

⁸⁰ Blíže viz ELEK, Štefan. Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb. *Obchodněprávní revue*. 2010, 6, s. 161.

vztahy nejen na úrovni plátce-poskytovatel plátce vzhledem k vrácení částek autorizované transakce.

Poněkud jiná situace může nastat, jestliže souhlas k provedení platební transakce udělen nebyl, v takových případech nastupuje odpovědnost za neautorizovanou platební transakci, jejíž podklad lze nalézt v ustanoveních § 115 a násl. ZoPS. Poskytovatel je podle § 115 odst. 2 ZoPS odpovědný, jestliže si ztrátu nenese sám plátce. Jelikož se jedná o instituci se silnějším postavením, nebere se na zavinění poskytovatele ohled a je tato odpovědnost konstruována jako objektivní. Ustanovení § 115 odst. 1 ZoPS stanoví poskytovateli bez prodlení po oznámení neautorizované transakce, aby uvedl platební účet do stavu, v jakém byl před neoprávněným odepsáním. Pokud toto není možné, pak vrátí plátci částku odepsaných peněžních prostředků spolu se zaplacením úplaty a ušlých úroků. Časový interval, který je poskytovateli dán zákonem („neprodleně“) dovoluje, aby banka byla v této době oprávněna zjistit, zda jde o platební transakci, ke které plátce skutečně nedal souhlas, a zda za ni nenese ztrátu právě plátce. Bude však vždy třeba danou lhůtu posuzovat individuálně případ od případu.⁸¹

Druhá strana – plátce, může nést ztrátu:

- a) v plném (viz. § 116 odst. 1 pís. b) ZoPS) nebo také
- b) v omezeném rozsahu do částky 150 Eur na základě § 116 odst. 1 pís. a) ZoPS.

Plátce se spoluúčastní za předpokladu, že ztráta je důsledkem použití ztraceného nebo odcizeného platebního prostředku nebo pokud plátce nesplnil svoji povinnost ochránit své personalizované bezpečnostní prvky. Stojí za povšimnutí, že v prvotní verzi tohoto zákona se jednalo o „neautorizovanou platební transakci“, toto slovní spojení však vzbuzovalo dohady ohledně počtu platebních transakcí, při kterých se tato částka bere v úvahu.⁸² Význam gramatického výkladu by se značně lišil od jeho logického výkladu, který inicioval novelizaci této „kosmetické vady“. Po konkretizaci se tato částka počítá ze souhrnného součtu všech odepsaných peněžních prostředků z účtu, nikoli z jednotlivě provedených platebních transakcí provedených od rozhodné skutečnosti (odcizení, ztráta, zneužití platebního prostředku) do

⁸¹ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku. [online]. Dostupný z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_47826.html> [cit. 2011-06-27].

⁸² Srov. NACHER, Patrik. *Www.bankovnipoplatky.com* [online]. 20.10.2009 [cit. 2010-11-16]. Otakar Schlossberger: „Nový zákon by měl více chránit spotřebitele. Uvidíme v praxi“. Dostupné z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/otakar-schlossberger-novy-zakon-by-mel-vice-chranit-spotrebitele-uvidime-v-praxi-9058.html>> .

doby, než tuto skutečnost plátce oznámí poskytovateli a ten platební prostředek zablokuje.⁸³ Je stanovena výjimka v ustanovení § 116 odst. 2 ZoPS. Plátcí tak nebude uloženo nést spoluodpovědnost za ztrátu, jestliže nejednal podvodně a ke ztrátě došlo po splnění povinnosti oznámení ztráty, krádeže či zneužití platebního prostředku nebo pokud poskytovatel nezajistil funkční prostředky, které by uživateli umožnili ztrátu, odcizení nebo zneužití oznámit. Z logiky věci vyplývá a je spravedlivé, aby nebyl sankcionován plátce za něco, co nebylo v jeho moci ovlivnit a bylo povinností poskytovatele.

Bylo by neúměrné zatěžovat pouze jednu stranu, která jednala v souladu se všemi jejími povinnostmi, a proto zákon připouští i možnost, aby si celou ztrátu nesl samotný plátce, pokud je ztráta způsobena jeho podvodným či úmyslným, popř. hrubě nedbalým jednáním, které porušuje povinnosti stanovené v ustanovení § 110 ZoPS (tzn. zejména povinnost uživatele chránit vlastní personalizované bezpečnostní prvky v souladu se smlouvou uzavřenou s poskytovatelem a okamžitě oznámit některou ze skutečností uvedených výše).

Zákon však v těchto ustanoveních týkajících se odpovědnosti za neautorizovanou platební transakci neurčuje tyto povinnosti zcela striktně, neboť podle ustanovení § 76 odst. 2 ZoPS dovoluje uživateli a poskytovateli dohodnout odpovědnost za neautorizovanou platební transakci odchylně. Postavení uživatele (nesmí jít o spotřebitele ani o drobného podnikatele) je podle § 75 odst. 3 ZoPS důležité pro možnost si sjednat jinak ujednání o odpovědnosti plátce za ztrátu z neautorizované platební transakce.

4.3 Odpovědnost za nesprávně provedenou platební transakci

Nesprávně provedenou platební transakcí se rozumí transakce neprovedená řádně, tzn. :

- provedena v nesprávné výši nebo
- nesprávnému příjemci nebo
- neprovedena či
- neprovedena ve lhůtě.⁸⁴

Obecně je podle § 117 odst. 1 ZoPS stanovena odpovědnost poskytovatele plátce za nesprávně provedenou platební transakci. Výjimkou jsou případy, kdy poskytovatel plátce

⁸³ Úřední sdělení České národní banky ze dne 10. listopadu 2009 k ustanovení § 116 odst. 1 ZoPS týkající se ztráty z neautorizované platební transakce, kterou nese plátce. Dostupné z <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2009/download/v_2009_15_219093_20.pdf> .

⁸⁴ Blíže viz ELEK, Štefan. Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb. *Obchodněprávní revue*. 2010, 6, s. 165.

doloží, že transakce byla řádně a včas provedena a peněžní prostředky připsány na účet poskytovatele příjemce.

Paradoxně záleží na tom, zda poskytovatel plátce splnění povinnosti prokáže, nikoli na skutkovém stavu. Proto je žádoucí, aby poskytovatelé vedli řádně svoji dokumentaci, neboť pokud by dokumentace chyběla, byl by poskytovatel odpovědný nezávisle na skutkovém stavu.⁸⁵

V praxi bude docházet k řešení, jež předvídá ustanovení § 117 odst. 4 ZoPS, v němž poskytovatel plátce zajistí připsání částky na účet poskytovatele příjemce, a to tím, že plátcí:

- a) uvede platební účet do stavu, v němž by byl, kdyby vše proběhlo řádně a včas, a nelze-li takto situaci řešit, pak
- b) vrátí nesprávně zaplacenou úplatu a ušlé úroky.

U tohoto řešení se nepředpokládá, že by plátce oznámil svému poskytovateli, že na provedení platební transakce netrvá. Zákon v ustanovení § 117 odst. 3 ZoPS předvídá možnost oznámení plátce, že na provedení platební transakce netrvá a v takových případech se užije odst. 2, podle kterého poskytovatel plátce neprodleně:

- a) uvede platební účet do stavu, v kterém by byl, kdyby k odepsání příslušné požadované částky nedošlo, a nelze-li uplatnit tuto možnost, pak
- b) vrátí částku plátcí spolu se zaplacenou úplatou a ušlých úroků.

Ačkoli je poskytovatel plátce odpovědný za celou škálu úkonů až po doručení peněžních prostředků na účet poskytovatele příjemce, je zde založena podle § 117 odst. 5 ZoPS i odpovědnost poskytovatele příjemce, jež má také restituční povinnost a pokud tak nelze, pak předá částku osahující nesprávně zaplacenou úplatu a ušlé úroky příjemci.

Pokud byla chyba způsobena na straně jiného poskytovatele nebo zprostředkujícího poskytovatele, pak poskytovatel splnivší svoji povinnost provést správně platební transakci vzniká následný regres, jak vyplývá z § 122 odst. 1 ZoPS. Toto pravidlo však neplatí, překračuje-li platební transakce hranice členských států EU či obsahuje-li měnu jinou než jaká se používá v členských státech.

⁸⁵ Bližší viz ELEK, Štefan. Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb. *Obchodněprávní revue*. 2010, 6, s. 165.

4.4 Bankovní tajemství

V souvislosti s účty je také třeba zmínit povinnost kladenou na bankovní instituce, na něž je kladen požadavek svědčící o diskrétnosti a profesionalitě banky, z níž pak pramení důvěra klienta v banku a na které si pak banka buduje své dobré jméno.⁸⁶ Nelze však chápat požadavek na uchovávání bankovního tajemství jako jakési oprávnění bance, které banka buďto podle svého uvážení poskytne nebo neposkytne.

Ochrana bankovního tajemství nenachází oporu v čl. 10 LZPS, jež zachycuje potřebu chránit soukromou sféru lidského života, ale je třeba situaci chápat tak, že: „*Jde o kategorii, která je odlišně konstruována, a to především proto, že status bankovního tajemství nepředpokládá a není vázán na charakter chráněné informace coby osobního, intimního údaje. Bankovní tajemství je spojeno s předmětem závazku mezi bankou a jejím zákazníkem, resp. jde o informace, které se vztahují k tomuto závazku, bez ohledu na jejich sociální povahu.*“⁸⁷

Bankovní tajemství je zakotveno jako povinnost vztahující se na všechny bankovní obchody, služby bank týkající se peněžních prostředků, zahrnujících i stavy na účtech a depozitech, jak je uvedeno v ustanovení § 38 odst. 1 ZoB. Na tento institut nelze pohlížet jako na povinnost absolutní, neboť jak je uvedeno v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.4. 2008, sp.zn. 29 Odo 1613/2005: „*Ochranu poskytovanou klientu banky prostřednictvím institutu bankovního tajemství je nutno vždy zvažovat i s přihlédnutím k tomu, zda a jakým způsobem osoba, která má být tímto institutem chráněna, sama porušuje své povinnosti plynoucí z příslušného bankovního obchodu (zde ze smlouvy o úvěru).*“⁸⁸

V posledně uvedeném judikátu se dovolatel domáhal vyslovení neplatnosti podle § 39 ObčZ smlouvy o postoupení pohledávky z bankovní instituce na „jiný podnikatelský subjekt“. Podle dovolatele tak došlo k porušení ustanovení § 38 odst. 1 ZoB a § 525 odst. 2 ObčZ, podle něhož nelze postoupit pohledávku, pokud by toto postoupení odporovalo dohodě věřitele a dlužníka. Nejvyšší soud se v tomto ohledu vyjádřil následovně: „*...neplatí (a dovolatel se mylí, usuzuje-li jinak), že institut bankovního tajemství je sám o sobě vyložitelný (v posuzované věci ve vazbě na článek IX. bodu 1 úvěrových podmínek banky) jako dohoda*

⁸⁶ Srov. ELIÁŠ, Karel, et al. *Kurz obchodního práva : Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5.vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. s.515.

⁸⁷ PIHERA, Vlastimil. Některé úvahy o bankovním tajemství. *Obchodněprávní revue*. 2011, 2, s. 35.

⁸⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.dubna 2008, sp. zn. 29 Odo 1613/2005, dostupné z: <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/E28B0E0FE08326ABC12575EF0038A247?openDocument>

věřitele (banky) s dlužníkem (dovolatелеm) zakazující postoupení pohledávky ve smyslu § 525 odst. 2 obč. zák.⁸⁹

Ve vztahu ke konkrétním osobám se bankovní tajemství promítá v ustanovení § 39 odst. 1 ZoB vztahující se na zaměstnance banky a členy dozorčí rady, kteří mají povinnost zachovávat mlčenlivost ohledně služebních věcí spojených se zájmy banky a zájmy jejich klientů. Zproštění se poskytuje prostřednictvím představenstva⁹⁰, nicméně tato povinnost jinak trvá i po skončení pracovněprávního či jiného obdobného vztahu.

Na bankovní tajemství se vztahují podle § 37 odst. 2 ZoB údaje o osobách i s jejich rodným číslem tak, aby byla banka schopná provést bankovní obchod bez nepřiměřených rizik pro banku, a to s výjimkou citlivých údajů o fyzických osobách. Bez výslovného souhlasu klienta nesmí banka udělovat informace ohledně poskytnutých služeb, částce, kterou disponuje na svém účtu, či o platebních transakcích. Banka pak odpovídá za nevyzrazení těchto informací dalším osobám a jejich nezneužití.⁹¹

Bez souhlasu klienta je banka oprávněna podat zprávu o všech záležitostech, jež jsou předmětem bankovního tajemství, v případech předvídaných v příslušných ustanoveních, kterými jsou:

- směna informací mezi ČNB a orgány bankovního dohledu či institucích s obdobnou funkcí působících v jiných státech, pokud se jedná o subjekty, které hodlají působit či působí na území příslušného státu (blíže viz. § 38 odst. 2 ZoB)
- sdělení údajů o klientovi, bylo-li podáno trestní oznámení či při plnění oznamovací povinnosti vyplývající ze ZpLV (ustanovení § 18 zmíněného zákona tuto povinnost stanoví bance při zjištění podezřelého obchodu, který je definován v § 6 ZpLV) nebo podle zákona o mezinárodních sankcích (viz. § 38 odst. 2 posl. věta ZoB),
- na písemnou výzvu soudu pro účely občanského soudního řízení, orgánu činného v trestním řízení, správce daně, finančnímu arbitrovi, Ministerstvu financí, orgánu sociálního zabezpečení v příslušných věcech, atd. podle příslušných speciálních právních předpisů (blíže viz. § 38 odst. 3 pís. a-l) ZoB),
- za účelem výkonu rozhodnutí nebo daňové exekuce v rámci bankovního spojení nebo v případě, že osoba prokáže, že vlastním zaviněním došlo k bezdůvodnému obohacení

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Srov. ELIÁŠ, Karel, et al. *Kurz obchodního práva : Právníkové osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C.H.Beck, 2005. 516 s.

⁹¹ Srov. *Finanční vzdělávání* [online]. 2007 [cit. 2010-07-14]. Bankovní tajemství. Dostupné z WWW: <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=347>>.

ve prospěch jiné osoby a bez poskytnutí údajů jakými je číslo účtu, identifikační kód banky nebo pobočky zahraniční banky a identifikační údaj o klientovi, se nebude moci domoci vydání tohoto bezdůvodného obohacení (viz. § 38 odst. 6 ZoB),

- je-li to nezbytné z důvodu předcházení podvodům, vyšetřování a odhalování v oblasti platebního styku podle ustanovení § 38 odst. 11 ZoB,
- je-li to potřebné pro účely bankovního dohledu § 38 odst. 2 první věta ZoB,
- pokud se klient ocitl vůči bance v prodlení více jak 60 dní, popř. překročí povinnosti stanovené mu vůči bance, vzniká bance oprávnění podle § 38 odst. 7 ZoB informovat jiné banky nebo třetí osoby, že byla porušena smlouva s uvedením pouze názvu klienta a popis porušené povinnosti. Tomuto zveřejnění lze předejít jednou v kalendářním roce prostřednictvím dohody o nápravě⁹², která je blíže specifikována v ustanovení § 38 odst. 8 ZoB. Na tuto dohodu není právní nárok, a tak by se klient uzavření této dohody domáhal zbytečně.

Zvláštní pozornost bych v rámci této povinnosti banky zaměřila na popis situací předvídaných v ustanovení § 38 odst. 6 druhá věta ZoB, podle níž je banka povinna sdělit identifikační údaje o svém klientovi, který je majitelem účtu, jestliže poškozená osoba prokáže, že utrpěla škodu tím, že převedla peněžní prostředky na účet třetí neznámé osoby, a že se bez identifikačních údajů poskytnutých bankou klienta nebude moci domoci vydání bezdůvodného obohacení. Problematické je toto ustanovení zejména z hlediska, že: „...o tom, zda poškozený skutečně utrpěl škodu, a o případném nároku na vydání bezdůvodného obohacení může v případě sporu s osobou, na jejíž účet byly peněžní prostředky omylem převedeny s konečnou platností rozhodnout teprve soud. ... Je zřejmé, že v obtížné situaci se ocitne nejen osoba poškozeného, nýbrž i banka, která bude rozhodovat o naplnění všech podmínek předvídaných v § 38 odst. 6 větě druhé BankZ, a tudíž i o prolomení bankovního tajemství v konkrétním případě.“⁹³ Bance je tak svěřena do rukou poměrně značná pravomoc, která v krajních důsledcích může vést i ke zneužití jinak chráněných informací získaných o jiném klientovi banky.⁹⁴ Tento fakt nelze popřít stejně tak, jako nelze popřít, že na bance leží poměrně těžké břímě ohledně rozhodnutí o tom, že vznikla klientovi škoda a o podání informací požadovaných v ustanovení § 38 odst. 6 ZoB. Na druhou stranu se domnívám, že,

⁹² Srov. LOCHMANOVÁ, Ludmila. Běžný účet ve světle vybraných právních předpisů. *Zdravotnictví a právo*. 2000, 7-8, s. 16.

⁹³ GRULICH, Tomáš. K vybraným otázkám omezení povinnosti banky zachovávat bankovní tajemství. *Právní rozhledy*. 2001, 11, s. 518.

⁹⁴ Tamtéž.

jestliže osoba hodlající zneužít těchto informací zná číslo účtu, pak informace jakými jsou identifikační údaje, jsou pak v poměru zjistitelné s nikoli těžkou námahou.

S ustanovením § 38 odst. 6 ZoB souvisí i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13.7.2010, sp.zn. 28 Cdo 4264/2009. V dané věci dlužník splnil svůj dluh až po doručení žaloby. V žalobě však žalobce nesprávně uvedl své číslo účtu a peněžní prostředky byly připsány na účet třetí osoby. V posuzované věci Nejvyšší soud judikoval, že nelze po dlužníkovi požadovat, aby si ověřoval, zda v uvedené žalobě je uvedeno číslo účtu skutečně patřící žalobci a zároveň: „*V této souvislosti dovolací soud připomíná, že ustanovení § 38 zákona 21/1992 Sb., o bankách ve znění k 12.10.2001, ostatně vylučuje, aby banka na požádání dlužníka sdělovala informace o účtu svého klienta. Lze tedy uzavřít, že pokud dlužník nemá možnost ověřit si správnost údajů poskytnutých věřitelem, je zcela absurdní po něm takové jednání požadovat (navíc i s přihlédnutím ke zmíněnému principu důvěry v závazkových vztazích), nebo mu klást k tíži, že tak nejednal.*“⁹⁵

Konečně je ve spojitosti s bankovním tajemstvím třeba zmínit instituci Bankovního registru klientských informací - Czech Banking Credit Bureau, a.s.⁹⁶, jejíž zákonný podklad je obsažený v ustanovení § 38a odst.1 ZoB. Jedná se o právnickou osobu umožňující poskytování informací vypovídajících o bankovním spojení, identifikačních údajích o majitelích účtů a informacích o bonitě a důvěryhodnosti klientů vůči jiným bankám. Tento institut má důsledky zejména pro poskytování úvěrů, jelikož jeho hodnota spočívá v identifikaci osob, jež pro banku jsou z hlediska splácení, nevhodné. Druhý odstavce téhož ustanovení stanovuje základ pro vytvoření informační databáze, kterou vytváří Česká národní banka z informací poskytnutých jí bankami, pobočkami zahraničních bank, popř. jiných subjektů, o nichž tak stanoví zákon. V dnešní době se jedná o Centrální registr úvěrů a jsou zde obsaženy pouze údaje o podnikatelských subjektech, na rozdíl od Bankovního registru klientských informací, který obsahuje informace o fyzických osobách – nepodnikatelích.⁹⁷

⁹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13.července 2010, sp.zn. 28 Cdo 4264/2009. Dostupné z WWW: < http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/A76BAE53BA455A14C12577A7003844D0?openDocument >.

⁹⁶ Srov. [Cbcb.cz](http://www.cbcb.cz) [online]. [cit. 2010-10-18]. O společnosti. Dostupné z WWW: < www.cbcb.cz >.

⁹⁷ Srov. BAKEŠ, Milan, et al. *Finanční právo*. 5. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. 500 s.

4.5 Povinnost identifikace klienta a její kontroly podle zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

V souvislosti se zachováním bankovního tajemství týkajícího se údajů poskytnutých povinným osobám o klientech lze poukázat na ustanovení v zákoně č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů. Zejména se jedná o část druhou hlavu I - povinnost identifikace (viz. § 7 ZpLV) a kontroly klienta (§ 9 ZpLV) nebo hlavu III týkající postupu při podezřelém obchodu (viz. § 18 a násl. ZpLV).

Povinnou osobou je podle ustanovení § 2 odst. 1 a) ZpLV také banka a úvěrní či spořitelní družstvo, instituce elektronických peněz⁹⁸, atp. Definice podezřelého obchodu je k nalezení v ustanovení § 6 ZpLV a stanovuje, že podezřelým obchodem je nutno chápat: „...obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užitá prostředky jsou určeny k financování terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat.“

S účinností tohoto zákona - 1. září 2008 došlo ke snížení hodnoty obchodu pro povinnost identifikace klienta z 15 000 EUR na 1 000 EUR.⁹⁹ Tento limit však nebude rozhodujícím a vždy je třeba osoby identifikovat v případech vyjmenovaných v § 7 odst. 2 písm. a-g) ZpLV – např. jedná-li se o tzv. podezřelý obchod, vznik obchodního vztahu, uzavření smlouvy o účtu či vkladu, atd. Okruh osob, jež jsou oprávněny identifikovat klienta, není omezen pouze na bankovní instituci, ale lze také v této souvislosti poukázat na ustanovení § 10 ZpLV, které dává možnost provést identifikaci prostřednictvím notáře anebo v přenesené působnosti krajský úřad popř. obecní úřad obce s rozšířenou působností a to v situacích, při nichž brání identifikaci bankou vážné důvody a klient o tuto možnost požádal.

Další povinností odlišující se od povinnosti identifikace je kontrola klienta, ke které dochází, jestliže se jedná o obchod v hodnotě 15 000 EUR nebo vyšší, jde-li o obchod stanovený v ustanovení § 7 odst. 2 písm. a-d), obchod s politicky exponovanou osobou nebo v době trvání obchodního vztahu. Cílem identifikace je podle § 9 odst. 2 ZpLV získat informace o účelu a charakteru obchodu, u klienta – právnické osoby zjistit skutečného

⁹⁸ Instituce elektronických peněz je definována v ustanovení § 46 odst. 1 ZoPS: „Instituce elektronických peněz je akciová společnost se sídlem v České republice nebo evropská společnost se zapsaným sídlem v České republice, která je oprávněna vydávat elektronické peníze na základě a v rozsahu povolení k činnosti instituce elektronických peněz, uděleného jí Českou národní bankou.“

⁹⁹ Blíže viz VALOVÁ, Iva. *Epravo.cz* [online]. 12.9.2008 [cit. 2011-11-04]. Nová právní úprava v oblasti boje proti praní špinavých peněz. Dostupné z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-57207.html> >.

majitele, průběžná kontrola a sledování obchodního vztahu pro ověření, zda jsou získané informace obdobné s těmi, které jsou jí o klientovi, jeho podnikatelském a rizikovém profilu známy a v neposlední řadě také přezkum původu peněžních prostředků.

Sluší se dodat, že toto ustanovení neplatí bezvýjimečně, tzn. existují z něj výjimky uvedené v § 13 odst. 1 a 2 ZpLV (příkladem: klientem je finanční nebo úvěrová instituce, klient vykonává veřejné funkce podle předpisů Evropské unie a Evropského společenství, jeho činnosti jsou průhledné, nevzniká důvod pochybovat o jeho identifikačních údajích, atp). Při respektování shora uvedených specifík stanovených tímto zákonem odmítnutím povinnosti identifikace, neposkytnutím potřebné součinnosti při kontrole či nemožností jakkoli provést identifikaci nebo kontrolu klienta, popř. v důsledku pochybností vznikajících o pravdivosti informací a pravosti poskytnutých dokumentů, je negativním důsledkem podle ustanovení § 15 odst. 1 ZpLV vůči této osobě neuskutečnění obchodu nebo vůbec vzniku obchodního vztahu povinnou osobou.

Co se postupu týká, je podle ustanovení § 18 odst. 1 ZpLV stanovena povinnost pro povinné osoby oznámit podezřelý obchod Ministerstvu financí. Toto oznámení je podle § 19 ZpLV možné odeslat doporučeně dopisem či ústně do protokolu v určeném místě. A v dnešní době lze podat oznámení prostřednictvím elektronicky technických prostředků zajišťujících zvláštní ochranu přenášených údajů.

5. Zánik smlouvy o běžném účtu

Jak z povahy smluv vyplývá – jedná se o závazkový vztah, pro nějž platí, že může zaniknout způsoby, jež jsou pro tyto vztahy obvyklé. Obecně lze připustit zánik smlouvy:

- dohodou stran smlouvy, která představuje nejfrekventovanější způsob zániku závazkového vztahu, u kterého je třeba dbát zachování všech podstatných náležitostí a není třeba ji dále podrobněji rozebírat,
- dohodou o narovnání, kterou lze použít v případech, kdy vznikla nejistota ohledně trvání závazkového vztahu,
- splynutím, jestliže majitel účtu odkáže část nebo celý majetek bance a dojde tím ke splynutí osoby věřitele a dlužníka; o splynutí půjde také v případě právního nástupnictví banky do práv a závazků svého klienta,
- nemožností plnění, pokud je bance odejmuta licence podle § 35 odst. 2 ZoB,
- odstoupením od smlouvy v omezených případech, protože dochází k častým transakcím na účtu a to znemožňuje navrácení v předešlý stav, což je hlavním důsledkem odstoupení od smlouvy. Strany se však mohou dohodnout na možnosti odstoupit od smlouvy v případech, kdy nebyla splněna povinnost jednoho kontrahenta (např. nebyl ve sjednané lhůtě poskytnut požadovaný minimální vklad)¹⁰⁰
- výpovědí banky či majitelem, která je speciálně upravena pro tento smluvní typ v ustanovení § 715 ObchZ a v § 95 ZPS,
- uplynutím doby, byla-li smlouva o běžném účtu sjednána na dobu určitou tak, jak to předpokládá § 715 odst. 1 ObchZ.

5.1 Výpověď smlouvy o běžném účtu podle ObchZ

Výchozím ustanovením pro úpravu výpovědi je § 715 ObchZ, naproti tomu je výpověď je pro smlouvu o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách upravena v § 95-97 ZoPS. Jelikož § 708 odst. 3 ObchZ vylučuje pro smlouvu o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách ustanovení § 715 odst. 1 až 3 Obch, je třeba k jednotlivým

¹⁰⁰ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s.1819-1820.

smlouvám upraveným podle rozdílných zákonů přistupovat odlišně. V obou úpravách je upravena výpověď ze strany majitele účtu či ze strany banky.

Pro výpověď provedenou majitelem účtu podle § 715 odst. 1 ObchZ lze vyabstrahovat základní elementy, kterými jsou:

- písemné provedení výpovědi,
- možnost vypovědět smlouvu kdykoli, a to i přesto, že byla uzavřena smlouva na dobu určitou,
- smlouva je zrušena dnem doručení výpovědi bance.

Vzhledem k tomu, že se jedná o dispozitivní ustanovení, lze proto dohodnout např. i jinou účinnost výpovědi.

Jak již bylo uvedeno, k výpovědi je rovněž oprávněna banka. U výpovědi uskutečněné bankou podle § 715 odst. 2 ObchZ smlouva je zrušena s účinností ke konci kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v kterém byla majiteli účtu výpověď doručena. Její povinností je pod sankcí neplatnosti zachování písemné formy. Nelze však z ustanovení § 715 odst. 2 ObchZ, obsahujícího možnost výpovědi smlouvy před uplynutím sjednané doby, odvodit, že by banka byla oprávněna smlouvu vypovědět před jejím uplynutím. Je-li tedy uzavřena smlouva o běžném účtu na dobu určitou, pak k předčasné výpovědi je oprávněn pouze majitel účtu, nikoli banka, která musí respektovat uplynutí této doby, ledaže by ve smlouvě bylo dohodnuto jinak, což lze vzhledem k dispozitivnosti ustanovení § 715.¹⁰¹

Banka je oprávněna smlouvu vypovědět s výpovědní lhůtou podle § 715 odst. 2 ObchZ nebo s účinností výpovědi dnem doručení podle § 715 odst. 3 ObchZ. V případě prvního smlouva zaniká (a zároveň dochází ke vzniku povinností banky podle § 715 odst. 4 a 5 ObchZ) ke konci kalendářního měsíce následujícího po měsíci, během něhož byla výpověď doručena. Pro výpověď podle odstavce třetího je třeba, aby došlo k porušení smlouvy majitelem podstatným porušením povinností vyplývajících ze smlouvy o běžném účtu. Pro určení toho, co je podstatným porušením, nutno přihlídnout k ustanovení § 345 odst. 2 ObchZ. Jelikož zde vzniká nejistota o tom, co se může rozumět pod tímto označením, banky si proto přesně vymezují, o jaké skutečnosti se bude jednat. Absence tohoto určení by mohla mít vliv na možnost vypovědět smlouvu s účinností ke dni doručení.¹⁰² Překážkou pro zrušení

¹⁰¹ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 1320

¹⁰² Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVARÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1820.

účtu bankou není ani nařízení výkonu rozhodnutí. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2006 sp.zn. 20 Cdo 485/2005: „ Ani výkon rozhodnutí nemůže omezit banku v právu zrušit účet s debetním zůstatkem a předejít tak dalšímu zvyšování dlužné částky (o poplatky spojené s vedením účtu, úroky z debetního zůstatku, úroky z prodlení apod.). Práva třetích osob – zde věřitelů povinného – nemohou mít vliv na výkon práv banky vyplývajících ze smlouvy o běžném účtu a ze zákona.“¹⁰³

Často dochází k situacím, kdy klient odmítne výpověď převzít nebo výpověď není možné doručit, a proto v případech výpovědi z kvalifikovaného důvodu podle § 715 odst. 3 ObchZ lze uplatnit tzv. fikci doručení, zatímco pro výpověď banky s výpovědní lhůtou dle § 715 odst. 2 ObchZ není zákonem předvídáno, jak se má postupovat v případě neúspěšného doručení. Proto dochází k rozšíření použití tzv. fikce doručení i na situace předvídané § 715 odst. 2 ObchZ a to prostřednictvím obchodních podmínek banky.¹⁰⁴

Jestliže dojde k výpovědi smlouvy o běžném účtu, ať už z podnětu banky či ze strany majitele účtu, následující povinnosti a oprávnění banky jsou stanoveny v ustanovení § 715 odst. 4 a 5 ObchZ, které se použije jak pro smlouvu o běžném účtu, tak i pro smlouvu o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách. Od okamžiku, kdy se stane výpověď účinnou, je banka povinna vypořádat pohledávky a závazky spojené s daným účtem – uskuteční platby provedené do zániku smlouvy prostřednictvím platebních karet a šeků a započítá si své pohledávky mající za majitelem účtu. Za této situace tedy banka je povinna provést ty platební operace, u nichž byl proveden příkaz před datem shodujícím se se zánikem účinnosti smlouvy. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.ledna 2007 sp.zn. 32 Odo 1575/2005 se o takový příkaz jedná i v případě, kdy bance odeslal soudní exekutor faxem příkaz k přikázání pohledávky u žalované banky ve stejný den, kdy došlo k výpovědi smlouvy o běžném účtu. Forma příkazu není za tohoto stavu věci relevantní.¹⁰⁵

Po vypořádání pohledávek a závazků týkajících se účtu banka zbylý zůstatek na účtu banka buď převede podle příkazu majitele na jiný účet, nebo jej vyplatí jím stanoveným osobám. Banka si také může započítat svoji pohledávku mající vůči majiteli na základě projevu banky vedoucí k započtení.¹⁰⁶ Pokud není bance známa osoba, která je oprávněna se

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.září 2006, sp.zn. 20 Cdo 485/2005. Dostupné z WWW : <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/0231F5DC731D459AC12575EF00377CEB?openDocument>

¹⁰⁴ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1820.

¹⁰⁵ Blíže viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.1.2007, sp.zn. 32 Odo 1575/2005, Dostupný z <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/19B7F016934ED66BC12575FF007B0813?openDocument>

¹⁰⁶ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník*. 12. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1241.

zůstatkem naložit, je banka povinna tento zůstatek evidovat, avšak již není povinna tuto částku určit.¹⁰⁷ O tom, jak by se situace řešila, jestliže se po vypořádání objevil příkaz k úhradě datovaný před zánikem smlouvy, obchodní zákoník mlčí, nicméně lze uzavřít, že: „*Odhlédneme-li od případné možnosti odmítnout provedení takového příkazu pro možné porušení povinnosti odesílatele jej odeslat ve sjednané lhůtě, bude banka takovou pohledávku zřejmě povinna splnit a vzájemný vztah s bývalým klientem pak řešit podle zásad bezdůvodného obohacení.*“¹⁰⁸ Těžko si představit situaci, že by banka znovu otevřela účet a provedla příslušné opomenuté peněžní transakce, neboť by tak zřejmě došlo k zásahu do právní jistoty zainteresovaných osob.

Na závěr banka písemně vyrozumí klienta o dni, ke kterému byl účet zrušen. Následné operace související s odejmutím čísla účtu a vymazáním odpovídajícího závazku z bankovních knih leží již v rukou banky - číslo účtu se po určitém časovém období vrací opět do užívání.¹⁰⁹

5.2 Výpověď rámcové smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách

Podle ustanovení § 95 odst. 1 ZoPS je uživatel oprávněn rámcovou smlouvu vypovědět kdykoli, a to i přestože byla uzavřena na dobu určitou. Pokud byla sjednána výpovědní lhůta, pak rámcová smlouva zanikne s jejím uplynutím. V poslední větě téhož ustanovení je uvedeno, že výpovědní doba nesmí přesáhnout jeden měsíc. Zákon však mlčí o situaci, kdy je sjednána výpovědní doba delší než měsíc. Podle převažujícího názoru se bude jednat o jeden měsíc, který bude považován za nejdelší možnou lhůtu.¹¹⁰ Jiná situace ohledně účinnosti výpovědi nastává, jestliže ve smlouvě není uvedena žádná výpovědní doba. Podle jednoho názoru bude výpověď účinná dnem doručení výpovědi bance, zejména proto, že jiná délka v zákoně uvedena není.¹¹¹ Podle jiného názoru je třeba rozlišovat, byla-li rámcová smlouva uzavřena na dobu určitou či neurčitou. Pokud jde o rámcovou smlouvu uzavřenou na

¹⁰⁷ Blíže viz LOCHMANOVÁ, Ludmila. Bezhotovostní platební styk. In *Sborník příspěvků z II. mezinárodní vědecké konference "Právo v podnikání v členských státech EU"*. Olomouc : Právnická fakulta UP, 2008.

¹⁰⁸ POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1821.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 1310.

¹¹¹ Blíže viz LIŠKA, Petr. Nová právní úprava smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. *Právní fórum*. 2010, 7, s. 333.

dobu neurčitou, použije se ustanovení § 582 odst. 1 ObčZ, podle něhož lze smlouvu vypovědět ve lhůtě tří měsíců ke konci kalendářního čtvrtletí. ObčZ se použije, neboť ani ObchZ (ustanovení § 715 odst. 1-3 ObchZ se nepoužije, jelikož je podle § 708 odst. 3 ObchZ vyloučeno) ani ZoPS neobsahuje speciální úpravu a podle § 1 odst. 2 ObchZ se v takových případech postupuje podle předpisů práva občanského. Nicméně úprava podle § 582 odst. 1 ObčZ je použitelná pouze pro smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. U smlouvy uzavřené na dobu určitou je situace poněkud komplikovanější a existuje několik řešení. První řešení je založeno na skutečnosti, že vypovědět smlouvu uzavřenou na dobu určitou nelze, jelikož žádná úprava nestanoví výpovědní dobu nebo chybí výslovné vyjádření, že by účinnost výpovědi nastala doručením. Podle jiného řešení se použijí podle § 1 odst. 2 ObchZ obchodní zvyklosti, a pokud není jich, pak se postupuje podle zásad, na nichž spočívá ObchZ.¹¹² Souhlasím s řešením, které zohledňuje, zda je smlouva uzavřena na dobu určitou či neurčitou. V prvním případě bych souhlasila s názorem, kdy výpověď bude účinná ode dne doručení výpovědi bance. V případě smlouvy uzavřené na dobu neurčitou se mi řešení zdá poměrně komplikované a pro běžného uživatele, u něhož nelze předpokládat, že bude právně poučen do té míry, aby si dovedl provést poměrně složitou analýzu vyžadující k posouzení několik právních předpisů. Nicméně takové případy by s ohledem na ustanovení § 84 pís. c) ZoPS nastat neměly. V předmětném ustanovení je stanoveno, že uživateli musí být poskytnuta mj. informace o právu rámcovou smlouvu vypovědět, podmínkách a následcích výpovědi.

Podle ustanovení § 95 odst. 2 ZoPS je dána poskytovateli možnost požadovat úplatu za uživatelem podanou výpověď. Avšak pouze tehdy, pokud tak bylo sjednáno a rámcová smlouva neměla delšího trvání než 1 rok. Takto požadovaná úplata nesmí být nepřiměřená a musí kopírovat skutečné náklady vynaložené poskytovatelem.

Co se výpovědi ze strany poskytovatele týká, použije se § 96 ZoPS které se od úpravy v ObchZ odlišuje tím, že banka může smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou vypovědět pouze v dohodnutých případech, stanovením výpovědní doby, jež nesmí být kratší než 2 měsíce a formou této výpovědi podanou bankou. Forma musí být zachována podle ustanovení § 80 odst. 1 ZPS (viz. § 96 odst. 2 ZPS), tzn. poskytnuté informace musí být učiněny určitě a srozumitelně v úředním jazyce státu, v němž je platební služba nabízena, nebo v jazyce, na kterém se strany dohodnou.

¹¹² Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 1311.

5.3 Smrt majitele účtu

V samotném ObchZ nelze v části třetí nalézt obecnou úpravu týkající se zániku závazku smrtí, proto je třeba se podle § 1 odst. 2 ObchZ obrátit k aplikaci občanského zákoníku, jakožto subsidiární úpravě k ObchZ. V ustanovení § 579 ObčZ je uvedeno, že smrt dlužníka či věřitele nemá za následek zánik závazku, pokud nebylo plnění závislé na konkrétní osobě. Jelikož u právního vztahu založeného smlouvou o běžném účtu nejsou plnění závislá na daných subjektech, může se jevit ustanovení § 715a odst. 1 ObchZ upravující důsledek smrti majitele účtu zbytečným.¹¹³ V tomto ustanovení je speciálně upraveno, že smrtí majitele účtu smlouva o běžném účtu nezaniká a že banka pokračuje v provádění platebních transakcí na základě příkazů, které jí dal majitel účtu a osoby jím zmocněné. Tento názor však nebyl zastáván vždy a vedly se spory ohledně důsledků smrti majitele, proto následně došlo k jednoznačnému kroku – přijetí zákona č. 544/2004 Sb., který jednak vyřešil danou situaci, ale také poukázal na kogentnost tohoto ustanovení. Pro toto ustanovení, resp. pro jeho uvedení v obchodním zákoníku svědčí právní jistota laické veřejnosti, u níž nelze klást požadavek na znalost všech ustanovení a jejich vztahů navzájem.

O povaze a důsledcích smrti majitele účtu lze poukázat také na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1219/2006, v němž bylo judikováno: *„Smrtí majitele účtu smlouva o běžném, či vkladovém účtu nezaniká. Banka proto např. pokračuje i po smrti majitele běžného účtu v přijímání peněžních prostředků na účet a ve výplatách a platbách z účtu na základě příkazů, které jí dal majitel účtu a osoby jím zmocněné apod. Do práv a povinností zemřelého majitele běžného (vkladového) účtu vstupují jeho dědici děděním. Obvyklá cena takového majetku (srov. § 175o o.s.ř.) koresponduje s vyšší zůstatku peněžních prostředků na účtu v okamžiku smrti majitele účtu (srov. § 460 ObčZ).“*¹¹⁴

Jak vyplývá z ustanovení § 715a odst. 2 ObchZ, banka zastaví ty platební transakce z účtu, u nichž majitel účtu stanovil, že se v nich po jeho smrti nemá pokračovat. U ostatních platebních transakcí se tak neděje – může se jednat o situace, kdy je odepisováno nájemné, apod. platby, které je potřeba splnit a platba prostřednictvím dědiců by je do konečného vypořádání dědictví mohla přivést do nepříznivé finanční situace. Dále z dikce ustanovení o smlouvě o běžném účtu lze dovodit, že po smrti lze provádět platební transakce na příkaz

¹¹³ Srov. PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. aktualiz. vydání. Praha : ASPI, a.s., 2009. Smlouva o běžném účtu, s. 303.

¹¹⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. října 2007, sp.zn. 21 Cdo 1219/2006. Dostupný z WWW: <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/9D18D037CDEFB1C6C125760001CECF7?openDocument>.

osob zmocněných majitelem účtu k nakládání s prostředky na účtu či jiných osob uvedených ve smlouvě jako osob oprávněných nakládat s prostředky na účtu – viz. ustanovení § 710 odst. 2 ObchZ. Pokud však z obsahu plné moci vyplývá, že má trvat pouze za života majitele účtu, je podle § 715a odst. 3 ObchZ s důsledkem smrti spojen také zánik oprávnění vyplývajícího z plné moci. Jedná se tak o speciální úpravu k ustanovení § 33b ObčZ, jak vyplývá z druhého odstavce. Pokud by po smrti majitele došlo ke zneužití postavení výše uvedených osob, jimž svědčí oprávněná nakládat s peněžními prostředky na účtu, pak by se dalo uvažovat o uplatnění nároků prostřednictvím vydání bezdůvodného obohacení.¹¹⁵

Další osobou oprávněnou spravovat běžný účet může ležet v rukou správce dědictví, jestliže byl ustanoven. Vstupuje do práv a povinností majitele účtu na základě ustanovení § 715a odst. 4 ObchZ. Správce dědictví může být ustanoven do funkce samotným zůstavitelem nebo soudem v řízení o dědictví. Úkony, které nelze podřadit pod „rámeček obvyklého hospodaření“, je správce dědictví oprávněn pouze se souhlasem dědiců a se svolením soudu.¹¹⁶

Banka zastaví platební transakce z účtu na přání majitele účtu poté, co se slovy zákona „hodnověrně dozví“. O hodnověrnou informaci se bude jednat např. v případě zpráv příslušných orgánů, jakými mohou být soud, obecní úřad, policie nebo při oznámení prostřednictvím úmrtního listu. Banka by také neměla lehkověrně přistupovat k oznámení o úmrtí od osob blízkých, mohlo by se totiž jednat o porušení povinnosti nepředcházet vzniku škod.¹¹⁷

¹¹⁵ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1823.

¹¹⁶ Blíže viz MAREK, Karel. *Smluvní obchodní právo - kontrakty*. 4. aktualizované a rozšířené vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 397 s.

¹¹⁷ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1823.

6. Smlouva o vkladovém účtu a smlouva o běžném účtu

Smlouva o vkladovém účtu je vymezena ustanovením § 716-719b ObchZ. Tento závazkový vztah se příliš neliší od smlouvy o běžném účtu, o čemž svědčí i ustanovení § 719b ObchZ, které stanovuje subsidiární použití ustanovení o běžném účtu, pokud není vymezeno v § 716 až 719a ObchZ jinak. Stejně jako u smlouvy o běžném účtu se jedná o bankovní smlouvu se subjekty stejnými, jak byly vymezeny pro smlouvu o běžném účtu. Ačkoli jde o podobné smlouvy, úprava obsahuje několik odlišností.

Rovněž i u smlouvy o vkladovém účtu došlo k dodání odstavce týkajícího se vyloučení některých ustanovení obsažených v ObchZ pro smlouvu o vkladovém účtu, která je smlouvou o platebních službách. V podstatě se jedná o ustanovení, jež jsou upravena v ZoPS a o nichž bylo pojednáno v předešlých kapitolách.

Při zjišťování těchto odlišností je třeba přihlídnout k vymezení tohoto závazku. Ze základního ustanovení § 716 ObchZ lze vymezit tento kontrakt právy a povinnostmi jakými jsou:

- závazek banky zřídit vkladový účet,
- určení doby, od níž bude zřízen,
- určení měny, v níž bude vkladový účet veden,
- závazek banky platit z peněžních prostředků na účtu úroky,
- závazek majitele účtu vložit peněžní prostředky na účet,
- závazek majitele účtu přenechat využití těchto peněžních prostředků k využití bance,
- stanovení doby, po kterou může banka s peněžními prostředky nakládat, popř. stanovení výpovědní lhůty, není-li určeno, že smlouva je uzavřena na dobu určitou.¹¹⁸

Smlouva o vkladovém účtu je smlouvou s konsenzuální povahou, tím se liší od obdobného smluvního typu - smlouvy o vkladu dle § 778 ObčZ, která je smlouvou s reálnou povahou, k jejímuž vzniku je nutné složení vkladu a jeho přijetí bankou, která toto přijetí

¹¹⁸ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník*. 12. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1246.

potvrzuje vkladní knížkou, vkladním listem a jiným potvrzením, jež jsou třeba k dispozici s vkladem.¹¹⁹

Uvedená smlouva o vkladovém účtu je, jak vyplývá z ustanovení § 261 odst. 3 pís. d) Obch, koncipována jako „absolutní“ závazkový vztah. Vztahy z této smlouvy se řídí částí třetí ObchZ bez ohledu na povahu účastníků. Z obecných ustanovení části třetí ObchZ lze také z § 263 odst. 2 ObchZ uzavřít, že v kombinaci s § 716 odst. 2 ObchZ je obligatorně stanovena písemná forma pro tento kontrakt. To však neplatí pro smlouvu o vkladovém účtu, která je smlouvou o platebních službách, pro kterou v tomto ohledu platí totéž jako bylo zmíněno u smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách.

Podstatou vkladového účtu je jeho termínový charakter, který umožňuje bance disponovat s peněžními prostředky po dobu sjednanou ve smlouvě, resp. se tyto prostředky stávají majetkem banky a současně majitel účtu je omezen s dispozicí s peněžními prostředky. Poskytnutím peněžních prostředků bance se banka zaručuje platit úroky, které ve smlouvě nelze vyloučit, neboť jsou pro tento smluvní typ charakteristické. Výše úrokové sazby týkající se vkladového účtu je vyšší než u běžného účtu.¹²⁰ Stanovení výše úrokové sazby nebo způsobu jejího stanovení a období jejich splatnosti, je jednou z fakultativních náležitostí, jež jsou obsažené v § 716a pís. b) ObchZ.

Podpůrnou úpravou pro případ nesjednání výše úrokové sazby nebo způsobu jejího stanovení ve smlouvě je ustanovení § 718 odst. 1 ObchZ, podle kterého v těchto případech úroková sazba činí polovinu lombardní sazby stanovené ČNB ke dni, ke kterému se úroky připisují k zůstatku na účtu. Použitím tohoto způsobu stanovení úrokové sazby se také liší tento kontrakt od smlouvy o běžném účtu, pro kterou je subsidiárně v daných případech stanovena úroková sazba na polovinu diskontní sazby stanovené ČNB. Další odstavce téhož ustanovení upravují splatnost úroků podle toho, na jakou dobu jsou uloženy peněžní prostředky na účtu:

- jestliže jsou uloženy na dobu delší jednoho roku, pak je po požádání majitele účtu vyplátí po uplynutí kalendářního roku (viz § 718 odst. 3 ObchZ)
- jestliže byly uloženy na dobu kratší než jeden rok, pak jsou úroky splatné po uplynutí lhůty, na níž jsou peněžní prostředky vázány či po účinnosti výpovědi smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. Nejedná-li se o smlouvu o vkladovém účtu uzavřenou na

¹¹⁹ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1802.

¹²⁰ Blíže viz MAREK, Karel. Nová úprava smlouvy o vkladovém účtu. *Právní zpravodaj*. 2003, 1, s. 5.

dobu určitou, jsou úroky splatné nejpozději koncem každého kalendářního roku (podle § 718 odst. 2 ObchZ).

Není vyloučeno si mezi kontrahenty splatnost úroků sjednat rozdílně od této úpravy, neboť toto ustanovení není ustanovením kogentním.

Od splatnosti úroků je třeba odlišovat připsání úroků na účet, které však v tomto díle není upraveno, a proto se přiměřeně uplatní ustanovení § 719b ObchZ odkazující na subsidiární úpravu smlouvy o běžném účtu. V daném případě se aplikuje ustanovení § 714 odst. 3 ObchZ, podle něhož je bance stanovena povinnost připsat k zůstatku na účtu úroky ve lhůtě nejvíce „*pěti pracovních dní po skončení kalendářního měsíce, za který se k zůstatku prostředků připisují*“. Toto ustanovení rovněž stanovuje úrokovou sazbu jako roční. Jedná se o ustanovení dispozitivní, a proto se strany mohou dohodnout jinak.

Pro dobu úročení platí podle § 718 odst. 4 ObchZ, že úroky patří „*majiteli účtu ode dne, ke kterému byly peněžní prostředky na jeho účet připsány a to do dne, který předchází dni, k němuž byly z účtu majitele odepsány nebo ke kterému byly vyplaceny*“.

Co se smlouvy o vkladovém účtu, která je smlouvou o platebních službách týká, výše uvedené ustanovení § 718 ObchZ týkající se úrokové sazby, splatnosti úroků a doby úročení se pro tento smluvní typ nepoužije a budou se aplikovat příslušná ustanovení ZoPS. V rámci ustanovení § 82 pís. h) ZPS týkající se informací, jež mají být poskytnuty před uzavřením smlouvy, je třeba poskytnout mimo jiné i údaj o úrokových sazbách, popř. údaj o způsobu výpočtu a příslušný den a index či základ pro určení referenční úrokové sazby. Podle pís. i) téhož ustanovení musí být předem také poskytnut údaj, že banka je oprávněna kdykoli jednostranně a bez předchozího oznámení změnit dohodu stran týkající se úrokových sazeb, za předpokladu, že tak bylo dohodnuto. V tomto zákoně je také v § 2 odst. 3 pís. e) ZoPS stanoven časový okamžik potřebný k výpočtu úroku z vložených peněžních prostředků na účtu. Na toto ustanovení navazuje § 114 ZoPS¹²¹ stanovující den valuty peněžních prostředků.¹²²

¹²¹ § 114 ZoPS: „(1) Den valuty peněžních prostředků odepsaných z platebního účtu plátce nastává nejdříve okamžikem přijetí platebního příkazu.

(2) Den valuty peněžních prostředků připsaných na platební účet příjemce nastává nejpozději okamžikem, kdy jsou peněžní prostředky připsány na účet příjemce; § 112, 117 a 118 tím nejsou dotčeny.

(3) Okamžikem připsání peněžních prostředků na platební účet příjemce musí být tyto peněžní prostředky k dispozici příjemci.“

¹²² Blíže viz LIŠKA, Petr. Nová právní úprava smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. *Právní fórum*. 2010, 7, s. 334.

V žádném z ustanovení věnujících se smlouvě o vkladovém účtu není obsažena výše nebo způsob stanovení výše úplaty, kterou platí klient bance. V úvahu by teoreticky přicházelo ustanovení § 719b ObchZ, které odkazuje na subsidiární použití úpravy pro smlouvu o běžném účtu, přesněji § 709 odst. 2 pís. d) ObchZ. Nicméně s ohledem na podobnou úpravu pro smlouvu o vkladovém účtu v ustanovení § 716a ObchZ, jež je obdobou § 709 ObchZ, bude nutno tuto alternativu vyloučit. Jestliže by zákonodárce uznal za vhodné úplatu upravit ve smyslu fakultativních náležitostí, jak jsou upraveny v § 716a ObchZ, udělal by tak komplexně v rámci jednoho ustanovení. Úplatu však lze sjednat, není ze zákona vyloučena, avšak platí, že: „*V případě, že by smlouva o vkladovém účtu ujednání o úplatě neobsahovala, právo banky na zaplacení takové úplaty by nebylo z obchodního zákoníku možno dovodit.*“¹²³

Ve smlouvě lze podle § 716a pís. d) ObchZ také dohodnout, zda a za jakých podmínek může majitel účtu nakládat s peněžními prostředky na účtu před uplynutím doby určené ve smlouvě nebo před uplynutím výpovědní lhůty. Na toto ustanovení navazuje § 717 ObchZ týkající se termínovanosti vkladu. Smlouva může být uzavřena na dobu určitou či na dobu neurčitou, u které je třeba sjednat si výpovědní lhůtu; toto rozlišování má vliv na možnost nakládat s peněžními prostředky na účtu a na právo pobírat úroky. Jestliže majitel disponuje s peněžními prostředky na účtu před dobou sjednanou nebo před uplynutím výpovědní lhůty, pak nárok na úroky zaniká nebo se sníží způsobem stanoveným ve smlouvě o vkladovém účtu. Zanik nebo snížení úroků se týká pouze částky, u které doba nebyla dodržena. Tato skutečnost předvídaná ustanovením § 717 odst. 1 ObchZ je označována jako tzv. relativně pevný termín vkladu, s nímž je spojeny důsledky ve smyslu výše uvedeného. V dalším odstavci je obsažen tzv. absolutně pevný termín vkladu, který zakazuje nakládat s peněžními prostředky na účtu před uplynutím sjednané doby či uplynutím výpovědní lhůty.¹²⁴

O revolvingových smlouvách uzavíraných na dobu určitou, jež se opakovaně prodlužují, pojednává § 717 odst. 3 ObchZ. Znamená to, že účastníci se dohodnou, že doba určená se opakovaně prodlužuje do doby, než jedna strana oznámí ukončení smlouvy po uplynutí dané doby.¹²⁵

Disponovat s peněžními prostředky na účtu mohou za předpokladu, že jsou podle § 716a pís. a) ObchZ oprávněny k této činnosti způsobem vymezeným ve smlouvě, i osoby oprávněné. Bude se jednat obdobně jako u smlouvy o běžném účtu prostřednictvím podpisového vzoru nebo ujednáním o způsobu nakládání s prostředky přímo ve smlouvě. Jak

¹²³ POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1829.

¹²⁴ Blíže viz FALDYNA, František, et al. *Meritum : Obchodní právo*. Praha : ASPI, a.s., 2005. 927 s.

¹²⁵ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník*. 12. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1246.

již bylo uvedeno, tento kontrakt nenahrazuje běžný účet, a v důsledku toho pohyb na tomto účtu je omezený na další vklady nebo platby na něj. Pokud by docházelo k výplatám a platbám z účtu, pak by důsledkem mohl být zánik nebo snížení úroku, popř. zákaz s takovými dispozicemi (viz § 717 odst. 1 a 2 ObchZ).¹²⁶

Smlouva o vkladovém účtu zaniká uplynutím doby, na kterou byla sjednána, jestliže nebylo dohodnuto, že se bude opakovaně tato doba prodlužovat podle § 717 odst. 3 ObchZ. Závazky také zanikají uplynutím výpovědní lhůty. Vypovědět lze i část vkladu, jestliže smlouva byla uzavřena na dobu neurčitou. Pro zbylou část peněžních prostředků na účtu nadále platí uzavřená smlouva, jak vyplývá z § 717 odst. 4 ObchZ. Po zániku smlouvy je podle § 719 ObchZ banka povinna peněžní prostředky podle příkazu majitele uděleného při uzavírání smlouvy, za jejího trvání či až po tzv. zániku smlouvy „*vyplatit nebo převést majiteli účtu nebo jím určeným osobám*“. Úroky se však nepočítají, jestliže došlo k zániku smlouvy a majitel nedal žádný příkaz k dispozici s těmito peněžními prostředky. Vypovědět smlouvu uzavřenou na dobu určitou je možné, jelikož zákon tuto možnost nezakazuje, ovšem lze konstatovat, že takový právní úkon by byl kontraproduktivní s ohledem na povahu tohoto kontraktu. Pro zamezení vzniku sporu ohledně této možnosti se doporučuje výslovně zakázat výpověď smlouvy o vkladovém účtu uzavřenou na dobu určitou.¹²⁷

Lze tuto kapitolu ukončit s tím, že přestože dané smluvní typy mají k sobě blízko, liší se zejména s ohledem na jejich funkci. Zatímco u smlouvy o běžném účtu by se dalo hovořit o kontraktu, jehož prostřednictvím dochází k provádění bezhotovostního platebního styku, u smlouvy o vkladovém účtu je třeba uvažovat v souvislostech se zhodnocením peněžních prostředků a rovněž také jde také o bezpečné umístění peněžních.

¹²⁶ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1829

¹²⁷ Blíže viz POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1835.

7. Srovnání Všeobecných obchodních podmínek České spořitelny, a.s.

V následující kapitole je poskytnuto srovnání Všeobecných obchodních podmínek České spořitelny, a.s. účinné ke dni 1.7.2004 s podmínkami též banky účinnými ke dni 1.4.2011. Cílem je na některých příkladech ukázat, jakým způsobem banka reagovala ve svých obchodních podmínkách na nový ZoPS účinný od 1.listopadu 2009. Pro upřesnění ještě třeba dodat, že názvy jednotlivých částí podmínek se vzájemně liší, jde však spíše o „kosmetické“ úpravy, kterými není zapotřebí se více zabývat a srovnávány tedy mohou být obsahově obdobné ustanovení avšak s jiným názvem.

Již z obou dokumentů se odlišuje rozsah použití těchto podmínek. Zatímco u VOP z roku 2004 se tyto podmínky nevztahují na vklady na vkladních knížkách a vkladních listech, u VOP 2011 je úprava přiměřeně použitelná i na tyto instituty.

VOP 2004: *„Tyto VOP se nevztahují na vklady na vkladních knížkách, vkladní listy a jiné formy vkladů, na něž se přiměřeně vztahují ustanovení právních předpisů o vkladních knížkách a vkladních listech“* – tímto právním předpisem je ObčZ.

X

VOP 2011: *„VOP se vztahují přiměřeně i na vklady na vkladních knížkách, vkladní listy a jiné formy vkladů, na něž se jinak vztahují ustanovení právních předpisů o vkladních knížkách a vkladních listech.“* – zde je opět odkazováno na ustanovení v ObčZ.

7.1 Změna VOP, změna části sazebníku, úroky a měnové kurzy

VOP 2004: *„...je Banka oprávněna změnit nebo upravit tyto VOP. Banka je v takovém případě povinna Klienta upozornit na tyto změny vhodným způsobem a v dostatečném časovém předstihu. Banka také musí upozornit Klienta na datum účinnosti nového, resp. upraveného znění VOP a v dostatečném časovém předstihu před účinností změny zpřístupnit nové, resp. upravené, znění VOP a veřejných prostorách svých Obchodních míst a na Domovské stránce Banky. Pokud Klient do patnácti (15) dnů přede dnem účinnosti změny VOP písemně nevyjádří svůj nesouhlas s takovou změnou, považuje se taková změna za Klientem odsouhlasenou a je vůči němu účinná dnem účinnosti změny VOP.“*

X

VOP 2011: „...je oprávněna změnit tyto VOP a další Smluvní dokumenty. Banka je v takovém případě povinna navrhnout Klientovi změnu Smluvních dokumentů v papírové formě nebo na jiném trvalém nosiči dat nejpozději dva (2) měsíce přede dnem, kdy má podle návrhu změna Smluvních dokumentů nabýt účinnosti. Klient a Banka sjednávají nevyvratitelnou domněnku, že Klient návrh na změnu Smluvních dokumentů přijal, jestliže Banka tuto změnu Klientovi navrhla ve výše uvedeném termínu, v návrhu jej informovala o jeho právu vypovědět smlouvu dle následující věty tohoto bodu a o důsledcích neodmítnutí návrhu v níže uvedené lhůtě a Klient návrh na změnu Smluvních dokumentů před nabytím účinnosti této změny písemně neodmítl. Jestliže Klient návrh na změnu VOP nebo dalších Smluvních dokumentů odmítl, má právo příslušnou smlouvu o platebních službách do dne účinnosti změny bezúplatně a s okamžitou účinností vypovědět.“

Ve VOP 2011 je promítnuta úprava § 94 ZoPS. Na zákonné úrovni (do 30.10.2009 byl účinný zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku)) by tuto úpravu nebylo možno vyhledat.

Část sazebníku vztahující se k platebním službám (konkrétně jde o ustanovení § 82 písm. g) ZoPS) banka může měnit podle ustanovení § 94 odst. 2 ZoPS obdobně, jako je v § 94 odst. 1 ZoPS stanovena možnost pro změnu rámcové smlouvy. Banka tak musí navrhnout na trvalém nosiči dat, a to nejpozději 2 měsíce přede dnem, kdy má změna být účinná.

V ustanovení § 94 odst. 5 ZoPS je ustanovení týkající se změn úrokových sazeb. Je třeba dohodnout s klientem, že banka může jednostranně a bez předchozího oznámení změnit úrokové sazby či směnné kurzy, pokud tato změna je důsledkem změny referenčních sazeb nebo směnných kurzů. Každá změna úrokových sazeb se musí klientovi oznámit bezodkladně, pokud se strany nedohodly ohledně způsobu či o lhůtách pro poskytování nebo zpřístupňování informací jinak. I bez oznámení o změnách úrokových sazeb nebo směnných kurzů lze změnu uplatnit, pokud je pro klienta příznivější.

7.2 Informace o bance a informace v případě platebních služeb

Ve VOP 2011 se promítlo ustanovení § 81 ZoPS vyžadující po poskytovateli platebních služeb, aby byly uživateli platebních služeb poskytnuty informace o obchodní firmě, o sídle, popř. jiné adrese vč. adresy elektronické, údaje z registru poskytovatelů, název

a sídlo orgánu dohledu v oblasti poskytování platebních služeb. Tyto náležitosti VOP 2004 postrádají.

Odrazem informační povinnosti banky upravené v § 81-85 ZoPS je rovněž ustanovení 5.11 VOP 2011: „*Po dobu trvání smlouvy o Platebním účtu uzavřené mezi Klientem a Bankou je Banka povinna poskytnout Klientovi na jeho žádost obsah smlouvy o Platebním účtu a další informace o smlouvě o Platebním účtu (zejm. o změnách smlouvy, době jejího trvání, o právu Klienta vypovědět smlouvu, o rozhodném právu, o pravomoci a příslušnosti soudů, o mimosoudním řešení sporů mezi Bankou a Klientem a o možnosti Klienta podat stížnost České národní bance) a dále informace o Bance, o poskytované platební službě, o způsobu komunikace mezi Bankou a Klientem, o ochranných a nápravných opatřeních při poskytování platebních služeb a odpovědnosti Banky při poskytování platebních služeb, a to vše v rozsahu stanoveném Zákonem o platebním styku.*“

7.3 Osobní údaj – rodné číslo

VOP 2004: „*Poskytnutím rodného čísla Bance v souvislosti s Bankovními obchody Klient vyjadřuje Bance svůj výslovný souhlas s využíváním svého rodného čísla ve smyslu platné úpravy pro účely jeho jednoznačné a nezaměnitelné identifikace (poskytnutím se rozumí uvedení rodného čísla v žádosti o uzavření obchodu, v uzavřené smlouvě nebo na jiném obdobném Klientem podepsaném dokumentu).*“

X

VOP 2011: „*Banka je povinna pro účely Bankovních obchodů zjišťovat a zpracovávat osobní údaje Klienta včetně rodného čísla, pokud bylo přiděleno. V případě, že Klient odmítne své osobní údaje poskytnout, je banka povinna realizaci takového obchodu odmítnout.*“

V této souvislosti považuji za vhodné se zmínit o problematice ochrany osobních údajů, neboť ta s touto tematikou bezpochyby je spojena. Zejména se zaměřím na rodné číslo, které splňuje povahu osobního údaje na základě ustanovení § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. V dřívějších dobách před účinností zákona č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovny a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o

finančních konglomerátech), bylo možné identifikovat osobu alternativně pomocí data narození či rodného čísla, volbu si pak po vlastním uvážení provedla dotyčná osoba. Následně tento zákon tuto skutečnost změnil a nyní je rodné číslo údajem, který je banka podle ustanovení § 37 odst. 2 a § 41c odst. 3 ZoB oprávněna požadovat. Jak vyplývá z prvně zmíněného ustanovení - banky jsou povinny pro účely bankovních obchodů zjišťovat a zpracovávat údaje o osobách včetně rodného čísla. Tyto údaje jsou pak předmětem bankovního tajemství. V ustanovení § 41c odst. 3 ZoB je stanovena povinnost banky při vedení jeho účtu nebo jiné formě přijetí jeho vkladu u fyzických osob evidovat kromě jména, příjmení, adresy i rodné číslo (popř. datum narození či jiný identifikační údaj). S touto změnou také odpadlo zajištění souhlasu s poskytnutím rodného čísla, nicméně povinnost stanovená v ustanovení § 11 odst. 1 ZOOÚ, tzn. banka je nadále povinna poskytnout informace o rozsahu, o účelu, pro který budou osobní údaje zpracovány, o tom, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být osobní údaje zpřístupněny, atd., zůstala.¹²⁸

7.4 Komunikace s bankou

Klient může s bankou kromě papírové formy a komunikace prostřednictvím pošty či osobním doručováním dohodnout i použití jiných prostředků komunikace, kterými se podle 5.1 VOP 2011 rozumí: telefon, fax, SWIFT, e-mail, jiné prostředky pro elektronickou výměnu dat. V týchž VOP 2011 je zakotveno oprávnění banky komunikovat s klientem za pomoci přímého bankovníctví. V rámci přímého bankovníctví v VOP 2011 přibyla samostatná část věnující se službám přímého bankovníctví, jeho bezpečnosti při využívání, či jeho využití v souvislosti se smlouvami o finančních službách uzavíraných na dálku. Daná ustanovení ve VOP 2004 chybějí. Styčné body stále ještě je možné nalézt v ustanovení smlouvy, podle kterého je banka oprávněna požadovat do 3 dnů předložení písemného originálu příslušnému obchodnímu místu, a to za předpokladu, že určitá sdělení byla klientem předložena nikoli písemně.

¹²⁸ Srov. JANEČKOVÁ, Eva. Banky a jejich omyly. *Právní rozhledy*. 2006, 5, s. 180.

7.5 Výpověď smlouvy

VOP 2004: „Není-li ve smlouvě o účtu uvedeno jinak, mají Klient – majitel Účtu i Banka právo příslušnou smlouvu o účtu písemně vypovědět bez uvedení důvodu s účinností k poslednímu dni kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena druhé smluvní straně nebo z důvodu zřetele hodných k určenému datu.... Banka je dále oprávněna vypovědět smlouvu o účtu s účinností ke dni doručení výpovědi Klientovi – majiteli Účtu nebo k určenému datu v případě, kdy dojde k závažnému porušení smluvních podmínek ze strany Klienta – majitele Účtu nebo Oprávněné osoby.“

X

VOP 2011: „Klient je oprávněn vypovědět smlouvu o Platebním účtu písemně i bez uvedení důvodu. Výpovědní doba počíná běžet ode dne doručení výpovědi Bance a končí posledním dnem kalendářního měsíce, v němž byla Bance doručena. ...

Banka je oprávněna vypovědět smlouvu o Platebním účtu písemně i bez uvedení důvodu. Výpovědní doba počíná běžet ode dne doručení výpovědi Klientovi a končí posledním dnem druhého kalendářního měsíce, následujícího po měsíci, ve kterém byla výpověď doručena Klientovi. Banka je oprávněna vypovědět smlouvu o Platebním účtu i s delší výpovědní dobou než je uvedeno v předchozí větě.“

V novějších VOP je zapracováno ustanovení § 95 odst. 1 ZoPS, podle něhož je dáno klientovi právo rámcovou smlouvu kdykoli vypovědět, přestože byla uzavřena na dobu určitou. Se sjednáním výpovědní doby rámcová smlouva zanikne uplynutím výpovědní doby, která nesmí být delší než měsíc. Použití těchto VOP i pro smlouvu o běžném účtu, který je smlouvou o platebních službách, zaručuje jak dispozitivnost ustanovení § 715 ObchZ, tak i ustanovení VOP, které uvádí, že: „Na běžné účty, které nejsou Platebními účty, se přiměřeně vztahují ustanovení těchto VOP o Platebních účtech a Platebním styku.“ Výpovědní doba 2 měsíců podle § 96 odst. 1 ZoPS stanovená jako maximální, je také s ohledem na ustanovení ve VOP 2011 zachována.

7.5 Srážky z částek platebních transakcí

VOP 2011: „Banka, jako poskytovatel příjemce, je oprávněna odečíst svou Cenu z převáděné částky před jejím připsáním na Platební účet Klienta.“

V reakci na § 107 byl uveden do VOP uvedené ustanovení. V uvedeném § 107 odst. 1 je uvedeno, že poskytovatelé (zprostředkovatelé plátce i příjemce spolu s těmi zprostředkovávajícími poskytovateli) musí převést částku v plné výši. Ve druhé větě téhož ustanovení je však stanovena výjimka, kdy se poskytovatel příjemce a příjemce mohou dohodnout, že poskytovatel si úplatu z převáděné částky odečte, což se projevilo v uvedeném ustanovení VOP 2011.

7.6 Bezhotovostní platební styk

Ve VOP 2004 je úprava bezhotovostního platebního styku v souvislosti s tuzemským bezhotovostním platebním stykem ve srovnání s úpravou ve VOP 2011 poněkud sporá. V obou úpravách je možné najít vyjmenovány platební instrumenty či způsoby předávání platebních příkazů. Naopak přebývajícím v důsledku účinnosti ZoPS jsou ustanovení týkající se:

- **Přijetí platebního příkazu** podle § 104 ZoPS
- **Souhlasu s provedením platební transakce** na základě § 98 ZoPS. Ve VOP 2011 jsou uvedeny způsoby, jakými může klient provést platební příkaz.
- **Vrácení částky autorizované platební transakce, k níž dává platební příkaz příjemce nebo plátce prostřednictvím příjemce** nalézající oporu v § 103
- **Odpovědnosti banky za nesprávně provedenou platební transakci**, jejímž základem je ustanovení § 117 ZoPS
- **Odpovědnosti banky za neautorizovanou platební transakci** podle § 115 a 116 ZoPS

Závěrem lze shrnout, že nový ZoPS měl obrovský vliv na změnu jednotlivých ustanovení obsažených ve VOP 2011. Většina ze změněných ustanovení kopírují ustanovení ze ZoPS. V nových VOP přibyla také část věnující se platebním kartám nebo například přímému bankovníctví.

8. Závěr

Jak již z práce vyplývá, konec roku 2009 s sebou přinesl nový ZoPS, s jehož úpravou jdou ruku v ruce i úprava zákonů jiných. V první řadě, a pro tuto práci rozhodnou, se jedná o změnu samotného ObchZ, v němž § 708 nabyl dalšího odstavce, díky kterému lze úpravu smlouvy o běžném účtu rozdělit na dvě kategorie, jež každá z nich podléhá jinému režimu. Podle jedné – smlouvy o běžném účtu, která není smlouvou o platebních službách, se použijí všechna ustanovení uvedená v ObchZ, kdežto na smlouvu o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách, je třeba vyloučit ustanovení uvedená v § 708 odst. 3 ObchZ a použijí se ustanovení ZoPS. Stejný režim se podobně aplikuje i na smlouvu o vkladovém účtu. Výše uvedené potvrzuje hypotézu, která stanovila, že přijetí nového ZoPS se výrazně dotklo úpravy smlouvy o běžném účtu.

Ačkoli došlo k rozštěpení úpravy smlouvy o běžném účtu z hlediska skutečnosti, zda tento smluvní typ naplňuje znaky smlouvy o platebních službách či nikoli, lze shrnout, že právní úprava nevyvolává vlnu rozporů ohledně způsobu jednotlivých výkladů. Jednou z výjimek pro uvedené může být problematika ohledně jednání prokuristy týkajícího se dispozice s účtem. Proti názoru České národní banky a praxe dovolující disponovat s účtem, stojí názor S. Plívy opačný. Mezi další problematické ustanovení by se také mohlo zařadit ustanovení § 95 odst. 1 ZoPS stanovující lhůtu jednoho měsíce, zde však bude záležet na názoru, jež zaujme Nejvyšší soud, jelikož judikatura na daný problém chybí. V jiných případech nutno konstatovat, že většina ustanovení nečiní problémy, což převážně potvrzuje hypotézu o tom, že úpravu tohoto smluvního typu nelze považovat za konfliktní.

V této práci je zařazena také kapitola obsahující porovnání Všeobecných obchodních podmínek, jež jsem zpracovala za účelem zjištění, do jaké míry ovlivnil nový ZoPS smluvní podmínky ve vztahu k ZoPS. Ve zmíněné komparaci jsem dospěla k závěru, že spousta ustanovení v porovnání s předchozí úpravou dostala mnoha změn. Zejména se jedná o instituty, pro něž je žádoucí, aby byly upraveny na zákonné úrovni s ohledem na slabší smluvní stranu, jež má být chráněna – jedná se o úpravu změny VOP, úplaty či cen za služby, úrokové sazby, informačních povinností banky, výpovědi, souhlasu s platební transakcí, odpovědnostních vztahů banky vůči klientovi. Tím se potvrdila další hypotéza týkající důsledků přijetí nového ZoPS s ohledem na znění všeobecných obchodních podmínek

jednotlivých bank (jako konkrétní příklad posloužily Všeobecné obchodní podmínky České spořitelny a.s.).

Ačkoli je úprava daného institutu v obchodním zákoníku upravena poměrně obsáhle, nelze pouze z tohoto zákona usoudit na práva a povinnosti banky v rámci závazkového vztahu vyplývajícího ze smlouvy o běžném účtu, ale je nutné přihlídnout i ke speciálním zákonům. Tím byla hypotéza vyvrácena. Vyplývá z veřejných zájmů, že povinnosti bank je potřeba hledat i v jiných, zejména s ohledem na účel - veřejnoprávních předpisech, jež brání např. vyzrazení bankovního tajemství či zamezují tzv. „praní špinavých peněz“. Je také blahodárným počinem, že určité zejména informační povinnosti bank jsou upraveny v ZoPS, a tak přispívají k větší transparentnosti a důvěryhodnosti platebního styku. Cílem příslušné kapitoly nebylo taxativním výčtem uvést všechna práva a povinnosti, ale bylo jejím účelem zmínit ta ustanovení, která mají úzkou spojitost s tématem této práce, a proto jsem se v rámci ZoPS zaměřila na již zmíněné informační povinnosti banky a na odpovědnostní vztahy zde obsažené. V rámci ZoB jsem ve srovnání s judikaturou Nejvyššího soudu zpracovala bankovní tajemství. V neposlední řadě je zde obsažena povinnost identifikace a provedení kontroly uvedené v ustanoveních ZpLV.

V rámci poslední kladené hypotézy jsem uváděla, že změny úpravy jsou zapříčiněny závazky České republiky z členství v Evropské unii. Tato hypotéza se potvrdila, neboť hlavním důvodem přijetí nového ZoPS byla směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (dále též "směrnice o platebních službách". Konec lhůty pro implementaci se shoduje s počátkem účinnosti. Důvodem pro přijetí nového ZoPS namísto volby možnosti provést změny prostřednictvím novelizace zákona byl požadavek přehlednosti a srozumitelnosti právních předpisů.

K sepsání dané práce jsem využila znění zákonů - jelikož nelze posuzovat danou úpravu z hlediska jednoho zákona, použila jsem zákony jiné, doplňující danou tematiku. V blízké době po přijetí ZoPS, kdy příslušná odborná literatura týkající se smlouvy o platebních službách chyběla, jsem čerpala z důvodových zpráv. Jak již bylo uvedeno v úvodu, nejpodrobněji je smlouva o běžném účtu obsažena v komentovaném znění ObchZ. Také judikatura Nejvyššího soudu nabídla jasnější představu o některých problematických otázkách. Judikatura však stále ještě nemohla reagovat na nastalé změny, a tak judikáty týkající se ustanovení, jež se dotkla výrazných změn v ObchZ, stále chybí. Také s využitím několika odborných článků jsem zpracovávala toto téma, i když mnoho z nich již pozbývalo

na významu po přijetí nového ZoPS. Také jsem se obrátila na internetové zdroje týkající se příslušné problematiky. V neposlední řadě je také třeba uvést znění Všeobecných obchodních podmínek České spořitelny a.s.

Jestliže bych měla zhodnotit úpravu smlouvy o běžném účtu, pak se domnívám, že úprava pro běžného uživatele – klienta, jež nemá právní povědomí, je poněkud složitá a v této spojitosti si myslím, že není v jeho silách se dopátrat, že na jeho smlouvu o běžném účtu, se bude aplikovat také ZoPS. Problematika tohoto tématu je poměrně rozsáhlá, ačkoli je úprava v zákoně rozložena jen do několika málo ustanovení. Přijetí nového ZoPS, jež se staví poměrně „ochranářsky“ vůči spotřebitelům nebo drobným podnikatelům, je třeba hodnotit kladně. V souvislosti s výše uvedeným je pak v rámci ochrany dobrého jména banky postupovat tak, jak je v daném zákonu pamatováno. Velice důležitým je také institut finančního arbitra, který v dané práci s ohledem na omezený prostor není uveden ani blíže rozebrán. Pokud je veřejnosti známo, že taková možnost existuje na jejich obranu, pak ten je vybaven pravomocemi dostatečnými k příslušnému postihu banky.

V práci není poskytnut prostor zabývající se poplatkovou politikou bank, které se také dotkla změna zákona o platebním styku. V tomto ohledu bych pro hlubší zpracování doporučila pojednání o jednotlivých kauzách a způsobech řešení spojených s institutem finančního arbitra i bankovního ombudsmana. Důvodem, proč tato doporučení nejsou realizována, je, že práce by svým rozsahem výrazně přesahovala stanovený rozsah.

9. Seznam použitých zdrojů

Primární zdroje:

Zákony

Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č.21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 285/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku,

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č.337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,

Zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodové zprávy a jiné předpisy

Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku.

Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES.

č. 31/1994 Věstník ČNB Úřední sdělení ČNB ze dne 7. června 1994 o vydání Všeobecných obchodních podmínek, kterými se stanoví zásady vedení účtů klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech (dále jen "Všeobecné obchodní podmínky") ve znění úředních sdělení č. 18/1997 Věst. ČNB a č. 12/2000 Věst. ČNB.

č. 30/2004 Věstník ČNB Úřední sdělení ČNB o vydání Podmínek České národní banky pro vedení účtů a provádění platebního styku

č. 15/2003 Vyhláška ČNB – Úřední sdělení ČNB – Výklad k vybraným ustanovením obchodního zákoníku upravujícím smlouvu o běžném účtu a smlouvu o vkladovém účtu, ve znění zák. č. 125/2002 Sb.

č. 62/2004 Sb. Vyhláška ČNB ze dne 2. února 2004, kterou se stanoví způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech u bank a technické postupy bank při opravném zúčtování

č. 12/2000 Věstník ČNB Úřední sdělení ČNB o doplnění Všeobecných obchodních podmínek, kterými se stanoví zásady vedení účtů klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech

č. 2/2005 Věstník ČNB Úřední sdělení ČNB ze dne 5. ledna 2005 o vydání Podmínek České národní banky pro předávání dat platebního styku

Úřední sdělení České národní banky ze dne 10. listopadu 2009 k ustanovení § 116 odst. 1 ZoPS týkající se ztráty z neautorizované platební transakce, kterou nese plátce.

Výklad k vybraným ustanovením obchodního zákoníku upravujícím smlouvu o běžném účtu a smlouvu o vkladovém účtu, ve znění zákona č. 125/2002 Sb. *Věstník ČNB*. 4.7.2003, částka 11.

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.dubna 2000, sp.zn. 21 Cdo 1774/1999

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11.listopadu 2004, sp.zn. 35 Odo 801/2002

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.září 2007, sp. zn. 29 Odo 1156/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.října 2006, sp.zn. 32 Odo 902/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.února 2004, sp.zn. 29 Cdo 2700/2000

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.září 2006,sp. zn. 32 Odo 1077/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.ledna 2008, sp.zn. 22 Cdo 2793/2006

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.prosince 2006, sp.zn. 29 Odo 10/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.října 2004, sp. zn. 29 Odo 218/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.dubna 2008, sp. zn. 29 Odo 1613/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13.července 2010, sp.zn. 28 Cdo 4264/2009

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.září 2006, sp.zn. 20 Cdo 485/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.ledna 2007, sp.zn. 32 Odo 1575/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.října 2007, sp.zn. 21 Cdo 1219/2006

Sekundární zdroje:

Knižní literatura:

- BAKEŠ, Milan, et al. *Finanční právo*. 5. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009. 548 s.
- BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva : Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha : C.H. Beck, 2010. 594 s.
- ELIÁŠ, Karel, et al. *Kurz obchodního práva : Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C.H.Beck, 2005. 653 s.
- FALDYNA, František, et al. *Meritum : Obchodní právo*. Praha : ASPI, a.s., 2005. 1345 s
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 1.vydání. Praha : Leges, 2009, 896 s.
- LOCHMANOVÁ, Ludmila. Bezhotovostní platební styk. In *Sborník příspěvků z II. mezinárodní vědecké konference "Právo v podnikání v členských státech EU"*. Olomouc : Právnícká fakulta UP, 2008.
- LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava : KEY Publishing, s.r.o., 2009, 260 s.
- MAREK, Karel. *Smluvní obchodní právo - kontrakty*. 4. aktualizované a rozšířené vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 477 s.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku : 5.díl*. Praha : Linde, 1999. 687 s
- PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. aktualiz. vydání. Praha : ASPI, a.s., 2009. Smlouva o běžném účtu, 340 s.
- POKORNÁ, J.; KOVAŘÍK, Z.; ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II.díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, 1927 s.
- PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. 1.vydání. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2007. s. 338.
- ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 1397 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*. 2.vydání. Praha : ASPI, a.s., 2005. 268 s.

Periodika:

- BERAN, Jiří. K návrhu nového zákona o platebním styku . *Obchodněprávní revue*. 2009, 5, s. 137-139
- ELEK, Štefan. Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb. *Obchodněprávní revue*. 2010, 6, s. 155-168.

GRULICH, Tomáš. K vybraným otázkám omezení povinnosti banky zachovávat bankovní tajemství. *Právní rozhledy*. 2001, 11, s. 515-525.

JANEČKOVÁ, Eva. Banky a jejich omyly. *Právní rozhledy*. 2006, 5, s. 180-185.

LIŠKA, Petr. Nová právní úprava smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. *Právní fórum*. 2010, 7, s. 324-336.

LIŠKA, Petr. Smlouva o platebních službách. *Obchodněprávní revue*. 2010, 5, s. 125-132.

LIŠKA, Petr. Některé nové problémy právní úpravy uzavírání soukromoprávních smluv. *Právní rozhledy*. 2010, 21, s. 765-768.

LIŠKA, P. Povinnost ověřovat totožnost klienta bankou. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 7, č. 7, s. 244-247.

LOCHMANOVÁ, Ludmila. Běžný účet ve světle vybraných právních předpisů. *Zdravotnictví a právo*. 2000, 7-8, s. 14-18.

MAREK, Karel. K platebnímu styku. *Bulletin advokacie*. 2006, 4, s. 28-29

MAREK, Karel. Nová úprava smlouvy o vkladovém účtu. *Právní zpravodaj*. 2003, 1, s. 5-6.

PIHERA, Vlastimil. Některé úvahy o bankovním tajemství. *Obchodněprávní revue*. 2011, 2, s. 35-39.

ŠEVCŮ, Romana. Právní povaha platebních karet. *Právní rozhledy*. 2002, 4, s. 159-165.

TOMSA, Miloš. Smlouva o běžném účtu - ujednání o úrocích a o úplatách. *Obchodní právo*. 2003, 12, s. 2-6.

TOMSA, Miloš. Nová úprava dispozice s běžným účtem a s prostředky na běžném účtu. *Obchodní právo*. 2003, 7-8, s. 52-57.

Internetové zdroje:

PELIKÁN, Tomáš. *Epravo.cz* [online]. 5.12.2005 [cit. 2010-07-05]. Sprotřebitelská smlouva v bankovníctví. Dostupné z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/spotrebitejska-smlouva-v-bankovnictvi-37494.html> >.

ŠULA, Ivan; ŠEBESTA, Milan. *Epravo.cz* [online]. 12.10.2010 [cit. 2010-12-31]. K otázce vlivu označení smluvních stran. Dostupné z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-vlivu-oznaceni-smluvnich-stran-na-platnost-obchodnepravniho-vztahu-67149.html> >.

JOPEK, David. *Právní rádce* [online]. 24.10.2007 [cit. 2010-11-01]. Právní regulace bezhotovostního platebního styku. Dostupné z WWW: < http://pravnihradce.ihned.cz/c4-10078240-22286300-F00000_d-pravni-regulace-bezhotovostniho-platebniho-styku >.

- KLIMÁNKOVÁ, Gabriela . *Mesec.cz* [online]. 19.3.2010 [cit. 2010-07-11]. Reklamaci u banky podejte včas. Dostupné z WWW: < <http://www.mesec.cz/clanky/reklamaci-u-banky-podejte-vcas> >.
- MAREK, Karel. *Ekonom* [online]. 7.11.2002 [cit. 2010-07-12]. Smlouvy o běžném účtu. Dostupné z WWW: < <http://ekonom.ihned.cz/c1-11789560-smlouvy-o-beznem-uctu> > .
- MAŠKOVÁ, Monika. *Epravo.cz* [online]. 15.7.2009 [cit. 2011-11-04]. Nový zákon o platebním styku. Dostupné z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-57207.html> >.
- MÜLLEROVÁ, Kateřina. *Mesec.cz* [online]. 30.12.2005 [cit. 2010-10-16]. Výpis z účtu: Nutné zlo?. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/vypis-z-uctu-nutne-zlo> > .
- NACHER, Patrik. *Www.bankovnipoplatky.com* [online]. 20.10.2009 [cit. 2010-11-16]. Otakar Schlossberger: „Nový zákon by měl více chránit spotřebitele. Uvidíme v praxi“. Dostupné z WWW: < <http://www.bankovnipoplatky.com/otakar-schlossberger-novy-zakon-by-mel-vice-chranit-spotrebitele-uvidime-v-praxi-9058.html> >.
- VALOVÁ, Iva. *Epravo.cz* [online]. 12.9.2008 [cit. 2011-11-04]. Nová právní úprava v oblasti boje proti praní špinavých peněz. Dostupné z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-57207.html> >.
- European Commission: Your questions on PSD. Payment Service Directive 2007/64/EC . Questions and answers, [online]. s. 345. Dostupné z < http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/transposition/faq_en.pdf>
- Cbcb.cz* [online]. [cit. 2010-10-18]. O společnosti. Dostupné z WWW: < www.cbcb.cz >.
- Cnb.cz* [online]. 17.3.2004 [cit. 2011-11-09]. Jednotná bankovní licence v bankovním sektoru. Dostupné z WWW: < http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/download/jednotna_licence.pdf >.
- Finančnívzdělávání.cz* [online]. 2007 [cit. 2010-11-07]. Příkaz k úhradě. Dostupné z WWW: <http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=312>
- Finanční vzdělávání* [online]. 2007 [cit. 2010-07-14]. Bankovní tajemství. Dostupné z WWW: < <http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=347> >.
- Policie.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-07-25]. SKIMMING. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/clanek/skimming.aspx> >.
- Česká spořitelna a.s.* [online]. 2011 [cit. 2011-11-04]. Všeobecné obchodní podmínky České spořitelny a.s. Dostupné z WWW: < http://www.csas.cz/banka/content/inet/bydleni/cs/VOP_2011_04_01.pdf >.

10. Shrnutí

Tématem diplomové práce je smlouva o běžném účtu. Cílem práce je zaměřením na změny v právní úpravě obsažené v ObchZ po přijetí zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, jehož účinnost spadá v jedno s okamžikem, v němž bylo povinností České republiky implementovat směrnici Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (dále též "směrnice o platebních službách") do českého právního řádu.

Důsledkem těchto změn je rozdělení smlouvy o běžném účtu na smlouvu, jež je smlouvou o platebních službách a smlouvu, která smlouvou o platebních službách není. Valná většina smluv o běžném účtu podléhá právě režimu smlouvy o platebních službách; na ni se aplikují ustanovení zákona o platebním styku namísto některých ustanovení obsažených v ObchZ.

První kapitola je zaměřena na obecnou charakteristiku a právní povahu smlouvy o běžném účtu – je zde pojednáno o bankovních subjektech či o důvodech vedoucích k takovým zákonným změnám.

Druhá kapitola se věnuje náležitostem smlouvy o běžném účtu, je členěna do dvou podkapitol zahrnujících jak náležitosti obligatorní tak i fakultativní.

Jelikož základní práva a povinnosti vyplývající z ObchZ jsou vymezeny v rámci obligatorních náležitostí, ve třetí kapitole jsou zapracována práva a povinnosti vycházející ze speciálních zákonů – jedná se o práva a povinnosti vycházející ze ZoPS, zákona o bankách a zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

V kapitole Zánik smlouvy o běžném účtu jsou v její úvodní části vymezeny důvody zániku smlouvy o běžném účtu. Jelikož jak ObchZ, tak i ZoPS upravují problematiku výpovědi smlouvy, nechybí rozbor této skutečnosti ani zde. Poslední podkapitola je odrazem kogentního ustanovení § 715a ObchZ pojednávající o smrti majitele účtu.

Šestá kapitola se věnuje smlouvě o vkladovém účtu ve srovnání se smlouvou o běžném účtu.

Sedmá kapitola obsahuje srovnání všeobecných obchodních podmínek banky (Česká spořitelna a.s.) před účinností nového ZoPS a po jeho účinnosti. S ohledem na rozsah byla do této práce vybrána jen některá ustanovení těchto podmínek. Jednotlivá znění ustanovení jsou

zde přímo citována, porovnána navzájem a následně je poukázáno na jejich zákonný podklad v ZoPS.

11. Summary

The topic of this diploma thesis is „The current account contract“. The goal of the thesis is to focus on the changes in the Commercial code after acceptance of the "Payment Services Act" means Act no.284/2009 Coll., on payment services, as amended from time to time - as a result of transposition of Directive 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the internal market amending Directives 97/7/EC, 2002/65/EC, 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 97/5/EC („Payment Services Directive“) into czech national law.

The result of these changes is division into current account contract, which is payment services contract in the same time or current account contract which is not payment services contract. Most of the current account contracts are based on payment services contract regime, that requires application of Payment Services Act instead of choosen provisions included in § 708 paragraph 3 Commercial Code.

First chapter is focused on general characterization and legal nature of current account contract – here is written about kinds of entities able to provide payment services or reasons leading to changes in czech national law.

Second chapter deals with requirements of current account contract and is divided into obligatory or facultative requirements.

Because the primary rights and duties arisen from Commercial Code are mentioned in the previous chapter, then in third charter are included rights and duties based on special acts, such as Payment Services Act, Banking Act or Act on selected measures against legitimisation of proceeds of crime and financing of terrorism.

In the chapter called Death of current account contract are mentioned reasons leading to expiry of this contract. Both acts – Commercial Code as well as Payment Services Act provide cancellation of contract, that is the reason why this fact is included in this thesis. Last chapter is focused on § 715a Commercial Code where is mentioned the case of account owner's death.

In the sixth chapter is compared current account contract with deposit account contract.

The comparison of General Business Terms of bank (Česká spořitelna a.s.) before and after coming into force of the new Payment Service Act shows how provisions included in this Payment Services Act are reflected in the version of those terms. Regarding to requirements and scope of the thesis, there are mentioned only some distinctive examples of changes.

12. Seznam klíčových slov

Smlouva o běžném účtu, smlouva o platebních službách, majitel účtu, zákon o platebním styku, zákon o bankách, směrnice o platebních službách, vedení účtu bankou, informační povinnost banky, autorizace platební transakce, nesprávně provedená platební transakce, bankovní tajemství, výpověď smlouvy o běžném účtu.

Keywords

Current account contract, Payment Services contract, Account owner, Payment Services Act, Banking Act, Payment Services Directive, Bank account administration, Information requirements, Authorisation of payment transaction, Incorrectly executed payment transaction, Bank secrecy, Cancellation of current account contract.